

คู่มือการดำเนินงาน ด้านพันธกรณีและมาตรฐาน สิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

จัดทำโดย
กลุ่มงานพันธกรณีและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
สำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กันยายน ๒๕๖๔

“คู่มือการดำเนินงานด้านพันธกรณีและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ” จัดทำขึ้นเพื่อเป็นคู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติใช้เป็นแหล่งข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาทางด้านพันธกรณีและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับกลไกสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (United Nations human rights bodies and mechanisms) ซึ่งประกอบด้วยกลไกสิทธิมนุษยชนตามกฎบัตรสหประชาชาติ (Charter-based mechanisms) และกลไกสิทธิมนุษยชนตามสนธิสัญญา (Treaty-based mechanisms) รวมทั้งบทบาทที่เกี่ยวข้องของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กลุ่มงานพันธกรณีและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อสนับสนุนภารกิจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ หากมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในส่วนใด ผู้จัดทำยินดีเปิดรับเพื่อใช้ในการปรับปรุงเอกสารฉบับนี้ต่อไป

กลุ่มงานพันธกรณีและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

สำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

กันยายน ๒๕๖๔

หน้า

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

๕

๑. กลไกสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

๗

๑.๑ สมัชชาสหประชาชาติ (United Nations General Assembly: UNGA)

๗

๑.๒ คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (United Nations Security Council: UNSC)

๘

๑.๓ คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Economic and Social Council: ECOSOC)

๘

๒. กลไกสิทธิมนุษยชนตามกฎบัตรสหประชาชาติ (Charter - based mechanisms)

๙

๒.๑ คณะมนตรีสิทธิมนุษยชน (Human Rights Council: HRC)

๙

๒.๑.๑ คณะกรรมการที่ปรึกษาของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ
(Advisory Committee)

๑๑

๒.๑.๒ กลไกเรื่องร้องเรียน (Complaint Procedure)

๑๑

๒.๑.๓ กลไกสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญ (Subsidiary Expert Mechanisms)

๑๒

๒.๑.๔ คณะทำงานระหว่างรัฐบาล (Open-ended Intergovernmental Working Groups)

๑๒

๒.๑.๕ กลไกตามกระบวนการพิเศษ (Special Procedures)

๑๓

๒.๑.๖ สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Office of the High Commissioner for Human Rights: OHCHR)

๑๔

๒.๑.๗ กลไกและกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศ

(Universal Periodic Review: UPR)

๑๕

๒.๒ บทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและการดำเนินการของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
แห่งชาติที่ผ่านมาภายใต้กลไก UPR

๑๘

๒.๒.๑ ขั้นตอนการดำเนินการจัดทำรายงานคู่ขนาน UPR ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๑๘

๒.๒.๒ ขั้นตอนการเตรียมการสำหรับเข้าร่วมประชุมคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ
เพื่อพิจารณารายงาน UPR

๒๓

๓. กลไกสิทธิมนุษยชนตามสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน

๓.๑ ประเทศไทยกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน

๓.๒ คณะกรรมการประจำสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนฉบับต่าง ๆ

๓.๓ บทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและการดำเนินการของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
แห่งชาติที่ผ่านมา

๓.๓.๑ ขั้นตอนการดำเนินการจัดทำรายงานคู่ขนานตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี

๓.๓.๒ ขั้นตอนการเตรียมการสำหรับเข้าร่วมการประชุมเพื่อพิจารณารายงานประเทศ

ภาคผนวก

หน้า

๒๕

๒๕

๒๙

๓๐

๓๑

๓๔

๓๗

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

“คู่มือการดำเนินงานด้านพันธกรณีและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ” จัดทำขึ้นเพื่อเป็นคู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติใช้เป็นแหล่งข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษางานด้านพันธกรณีและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยมีสาระสำคัญ ได้แก่

“กลไกสิทธิมนุษยชนในระบบสหประชาชาติ” ตั้งขึ้นเพื่อรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนการเคารพสิทธิมนุษยชนและอิสรภาพของบุคคลโดยไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งความแตกต่างทางเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา โดยกลไกดังกล่าวได้กำหนดมาตรฐานสากลด้านสิทธิมนุษยชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น อนุสัญญา ข้อมติ ปฏิญญา หรือแนวปฏิบัติ อันเป็นที่มาของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ รวมถึงมีหน้าที่ในการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศต่าง ๆ การให้ข้อเสนอแนะต่อประเทศสมาชิก ตลอดจนจัดทำรายงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ๓ กลไกสำคัญ ดังนี้

๑. กลไกสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ญัตติบัตรสหประชาชาติได้กำหนดให้มืองค์กรหลัก (main organs) ทำหน้าที่เรื่องสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ ประกอบด้วย ๓ องค์กรหลัก ได้แก่

๑.๑ สมัชชาสหประชาชาติ (United Nations General Assembly: UNGA) ประกอบด้วยผู้แทนประเทศสมาชิกสหประชาชาติทั้งหมดเพื่อร่วมกันปรึกษาหารือและตัดสินใจประเด็นต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาระดับโลกร่วมกันในรูปของข้อมติ (resolutions) โดยฉันทามติหรือการลงคะแนนเสียง (voting)

๑.๒ คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (United Nations Security Council: UNSC) ประกอบด้วยสมาชิก ๑๕ ประเทศ โดยแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ สมาชิกถาวร ๕ ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส จีน และรัสเซีย และสมาชิกไม่ถาวร ๑๐ ประเทศซึ่งมาจากการเลือกตั้งตามกลุ่มภูมิภาค ๕ กลุ่ม มีหน้าที่รับผิดชอบ เช่น การระงับกรณีพิพาท รักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ การกำหนดภารกิจของกองกำลังรักษาสันติภาพ และร่วมมือกับคณะกรรมการฝ่ายทหารในการกำหนดแผนการลดอาวุธโดยสมาชิกสหประชาชาติตกลงยอมรับที่จะมีพันธกรณีในการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยหรือข้อมติของ UNSC

๑.๓ คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Economic and Social Council: ECOSOC) เป็นเวทีสำหรับการอภิปรายในเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนและแสวงหาข้อตกลงร่วมกัน ประกอบด้วยผู้แทนสมาชิกจำนวน ๕๔ ประเทศ โดยมาจากการเลือกตั้งของ UNGA

๒. กลไกสิทธิมนุษยชนตามกฎบัตรสหประชาชาติ (Charter-based mechanisms) ญัตติบัตรสหประชาชาติกำหนดให้มีกลไกสิทธิมนุษยชนเพื่อดำเนินการตามอาณัติที่ได้รับจากกฎบัตรสหประชาชาติ ซึ่งได้แก่ คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Human Rights Council: HRC) ซึ่งเป็นกลไกระหว่างรัฐบาลที่ประกอบด้วยตัวแทนจากรัฐสมาชิกของสหประชาชาติ ทำหน้าที่สอดส่องดูแลการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นทั่วโลกเพื่อดำเนินการหยุดยั้งการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้น และสร้างบรรทัดฐานของการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ตลอดจนส่งเสริมขีดความสามารถด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศต่าง ๆ โดยคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนฯ ประกอบด้วย ๖ กลไกย่อยทำหน้าที่สนับสนุนการดำเนินงาน ได้แก่

- (๑) คณะกรรมการที่ปรึกษาของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนฯ (Advisory Committee)
- (๒) กลไกเรื่องร้องเรียน (Complaint Procedure)
- (๓) กลไกสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญ (Subsidiary Expert Mechanisms)
- (๔) คณะทำงานระหว่างรัฐบาล (Open-ended Intergovernmental Working Groups)
- (๕) กลไกตามกระบวนการพิเศษ (Special Procedures) และ
- (๖) กลไกการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศ (Universal Periodic Review: UPR)

ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีบทบาทเกี่ยวข้อง

๓. กลไกสิทธิมนุษยชนตามสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน (Treaty-based mechanisms) เป็นกลไกที่จัดตั้งขึ้นตามอาณัติที่สนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชนกำหนดในรูปของ “คณะกรรมการ” ทำหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติตามพันธกรณีและพิจารณารายงานของรัฐบาล โดยคณะกรรมการประจำสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนจะกำหนดแนวปฏิบัติ (guidelines) และข้อเสนอแนะ (recommendations) เพื่อช่วยเหลือรัฐภาคีให้สามารถดำเนินงานตามสนธิสัญญาแต่ละฉบับให้สอดคล้องกับพันธกรณีตามสนธิสัญญานั้น ๆ ตลอดจนจัดให้มีการอภิปรายในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสนธิสัญญา นอกจากนี้ คณะกรรมการประจำสนธิสัญญายังมีหน้าที่ในการจัดทำ “เอกสารข้อคิดเห็นทั่วไป (General Comments)” โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสามารถนำมาใช้เป็นหลักการ แนวทาง และมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ได้

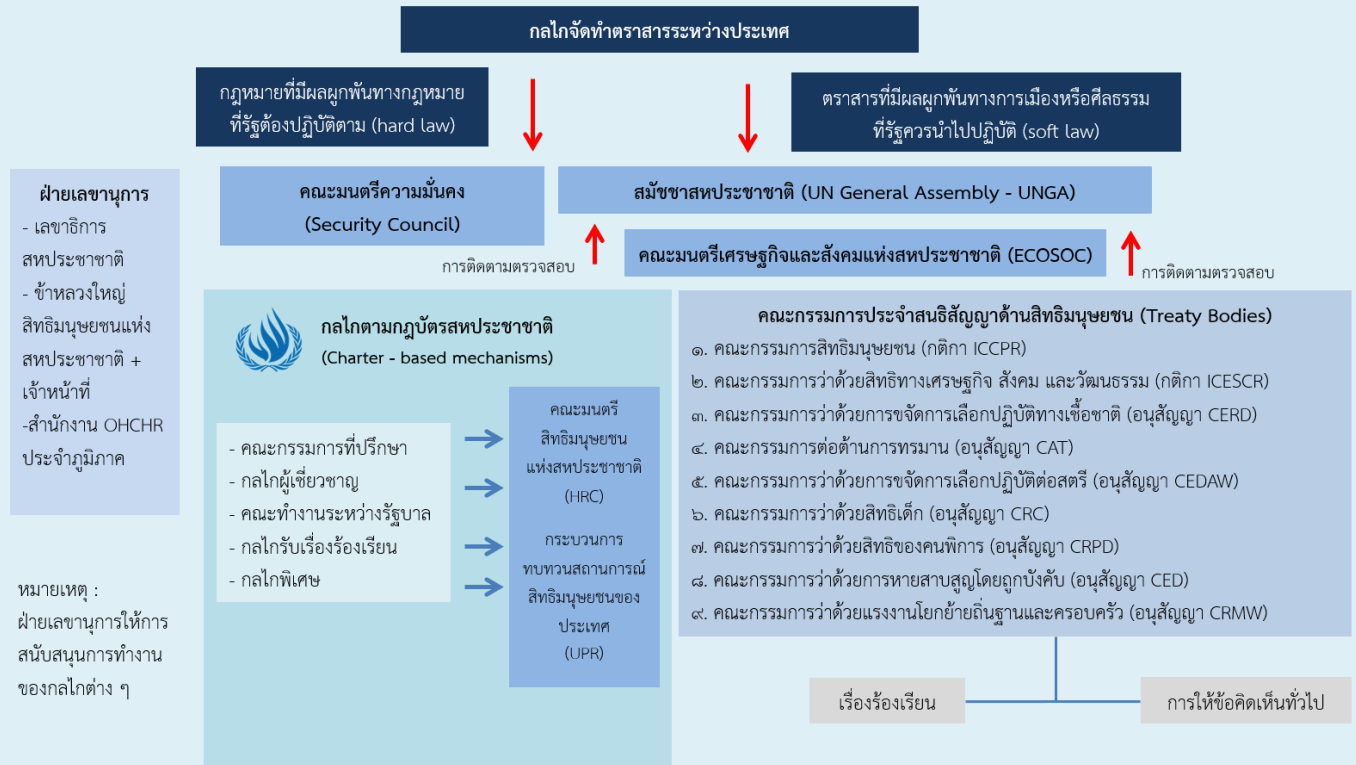
ปัจจุบัน ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชน (Core human rights treaties) จำนวน ๗ ฉบับ ได้แก่ (๑) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (๒) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (๓) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (๔) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (๕) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (๖) อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำแย่ศักดิ์ศรี (๗) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ โดยไทยยังไม่ได้เข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชน จำนวน ๒ ฉบับ ได้แก่ (๑) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (ไทยได้ลงนามอนุสัญญาฯ เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๕ แต่ยังไม่ได้ให้สัตยาบัน) และ (๒) อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกในครอบครัว

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีบทบาทสำคัญในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินการต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ และกฎหมายต่าง ๆ ว่าสอดคล้องกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีมากน้อยเพียงใด เพื่อนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขแนวปฏิบัติต่าง ๆ และบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี รวมถึงดำเนินการรณรงค์สนับสนุนให้ภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดำเนินการเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้สอดคล้องกับพันธกรณีและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้นต่อไป

บทที่ ๑

กลไกสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

โครงสร้างกลไกสิทธิมนุษยชนในระบบสหประชาชาติ
(การจัดทำตราสารระหว่างประเทศ / การติดตามตรวจสอบ / กลไกบังคับใช้)

กลไกสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ^๑

๑.๑ สมัชชาสหประชาชาติ (United Nations General Assembly: UNGA)

UNGA ประกอบด้วยผู้แทนประเทศสมาชิกสหประชาชาติทั้งหมดเพื่อร่วมกันปรึกษาหารือและตัดสินใจประเด็นต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาระดับโลกร่วมกัน ในรูปของข้อมติ (Resolutions) โดยฉันทามติหรือการลงคะแนนเสียง (Voting) ของสมาชิกส่วนใหญ่ นอกจากนี้ UNGA ยังมีหน้าที่อภิปรายปัญหาเพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงาน ศึกษาและจัดทำคำแนะนำเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการเมือง กฎหมายระหว่างประเทศ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา

^๑ อัจฉรา ฉายากุล. ชุดเอกสารความรู้สำหรับการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ “กลไกสิทธิมนุษยชนสหประชาชาติ: การนำมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน” ตุลาคม ๒๕๖๑. หน้า ๖ - ๘ และดูเพิ่มเติมที่ <http://www.mfa.go.th>

และอนามัย พิจารณาให้ความเห็นชอบงบประมาณขององค์กร กำหนดส่วนเฉลี่ยค่าบำรุงของสมาชิก และเลือกตั้งสมาชิกองค์กรหลักอื่น ๆ องค์กรย่อย โครงการหรือกองทุนของสหประชาชาติ ทั้งนี้ UNGA จะมีการประชุมสมัยสามัญทุกปีเริ่มตั้งแต่เดือนกันยายนเป็นต้นไปจนถึงสัปดาห์ที่ ๓ ของเดือนธันวาคม โดยจะมีการพิจารณารับรองข้อมติผ่านคณะกรรมการย่อยชุดต่าง ๆ ได้แก่ คณะกรรมการ ๑ (การลดอาวุธ และความมั่นคง) คณะกรรมการ ๒ (เศรษฐกิจ การคลัง และสิ่งแวดล้อม) คณะกรรมการ ๓ (สังคม มนุษยธรรม และวัฒนธรรม) คณะกรรมการ ๔ (การเมืองพิเศษ และการปลดปล่อยอาณานิคม) คณะกรรมการ ๕ (การบริหารและงบประมาณ) และคณะกรรมการ ๖ (กฎหมาย) ในส่วนของเรื่องสิทธิมนุษยชนจะถูกพิจารณาโดยคณะกรรมการ ๓ และข้อมติของคณะกรรมการ ๓ จะถูกเสนอไปยังที่ประชุม UNGA เพื่อพิจารณาต่อไป

ห้องประชุม UNGA ในนครนิวยอร์ก

๑.๒ คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (United Nations Security Council: UNSC)

UNSC ประกอบด้วยสมาชิก ๑๕ ประเทศ โดยแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ สมาชิกถาวร ๕ ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส จีน และรัสเซีย และสมาชิกไม่ถาวร ๑๐ ประเทศซึ่งมาจากการเลือกตั้งตามกลุ่มภูมิภาค ๕ กลุ่ม สมาชิกไม่ถาวรมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๒ ปี มีหน้าที่รับผิดชอบ เช่น การระงับกรณีพิพาท รักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ การกำหนดภารกิจของกองกำลังรักษาสันติภาพ และร่วมมือกับคณะกรรมการฝ่ายทหารในการกำหนดแผนการลดอาวุธ โดยสมาชิกสหประชาชาติตกลงยอมรับที่จะมีพันธกรณีในการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยหรือข้อมติของ UNSC ดังนั้น ข้อมติของ UNSC จึงมีผลผูกพันทางกฎหมายที่ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติตาม ทั้งนี้ การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง เป็นระบบ หรือกว้างขวาง อาจตกอยู่ในอาณัติของ UNSC ได้

ห้องประชุม UNSC ในนครนิวยอร์ก

๑.๓ คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Economic and Social Council: ECOSOC)

ECOSOC เป็นเวทีสำหรับการอภิปรายในเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และแสวงหาข้อตกลงร่วมกัน ประกอบด้วยผู้แทนสมาชิกจำนวน ๕๔ ประเทศ มาจากการเลือกตั้งของ UNGA โดยที่กฎบัตรสหประชาชาติได้ระบุหน้าที่และอำนาจของ ECOSOC ในการปรับปรุงฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา และสาธารณสุข และให้คำแนะนำเรื่องดังกล่าวต่อสมัชชาสหประชาชาติ รัฐสมาชิก และทบวงการชำนัญพิเศษที่เกี่ยวข้อง ให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมการเคารพและการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน จัดเตรียมร่างอนุสัญญาและเรียกประชุมระหว่างประเทศในเรื่องที่อยู่ในขอบเขตอำนาจของ ECOSOC และทำความเข้าใจการดำเนินการกับทบวงการชำนัญพิเศษ ผลการดำเนินงานของกลไกด้านสิทธิมนุษยชนส่วนใหญ่จึงรายงานในที่ประชุม ECOSOC ก่อนที่จะได้รับการพิจารณาในที่ประชุมสมัยสามัญของ UNGA ต่อไป

ห้องประชุม ECOSOC ในนครนิวยอร์ก

บทที่ ๒

กลไกสิทธิมนุษยชนตามกฎบัตรสหประชาชาติ (Charter - based mechanisms)

กลไกสิทธิมนุษยชนตามกฎบัตรสหประชาชาติ (Charter-based mechanisms)

กลไกสิทธิมนุษยชนตามกฎบัตรสหประชาชาติ (Charter-based mechanisms) หมายถึง กลไกที่จัดตั้งขึ้นตามที่ได้รับอาณัติจากกฎบัตรสหประชาชาติ ประกอบด้วย

๒.๑ คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Human Rights Council: HRC)

- คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Human Rights Council: HRC)^๒ จัดตั้งขึ้นตามข้อมติสมัชชาแห่งสหประชาชาติที่ ๖๐/๒๕๑ เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๙ ซึ่งได้ปฏิรูปมาจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Commission on Human Rights: CHR) ภายใต้คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (ECOSOC) ที่ตั้งขึ้นในปี ๒๔๘๙ ตามมาตรา ๖๘ ของกฎบัตรสหประชาชาติ โดยเหตุของการปฏิรูปเนื่องจากขณะนั้นสหประชาชาติได้ยกระดับให้ประเด็น “สิทธิมนุษยชน”

เป็นหนึ่งในสามเสาหลักของสหประชาชาติร่วมกับประเด็นความมั่นคงและประเด็นการพัฒนาที่ได้ผนวกมิติสิทธิมนุษยชนเข้าไว้ในการทำงานของสหประชาชาติในทุกด้าน ประกอบกับการทำงานของ CHR ที่ผ่านมามักถูกแทรกแซงจากการเมืองระหว่างประเทศค่อนข้างสูงทำให้ขาดประสิทธิภาพในการตรวจสอบและกำกับดูแลสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมทั่วถึง สหประชาชาติจึงได้ปฏิรูปองค์กรและยกระดับให้ “คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (CHR)” เป็น “คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ” (HRC)^๓

- คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (HRC) มีสถานะเป็นองค์กรระหว่างรัฐบาลในระบบสหประชาชาติเป็นองค์กรย่อย (subsidiary organ) ของสมัชชาสหประชาชาติ (General Assembly: UNGA) ประกอบด้วยประเทศสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งจากภูมิภาคต่าง ๆ จำนวน ๔๗ ประเทศแบ่งตามสัดส่วนของแต่ละภูมิภาค ประกอบด้วยภูมิภาคแอฟริกา ๑๓ ประเทศ ภูมิภาคเอเชีย ๑๓ ประเทศ ภูมิภาคยุโรปตะวันออก ๖ ประเทศ ภูมิภาคลาตินอเมริกาและแคริบเบียน ๘ ประเทศ และภูมิภาคยุโรปตะวันตกและอื่น ๆ ๗ ประเทศ โดยการเลือกตั้งสมาชิก HRC จะกระทำโดยวิธีการลงคะแนนเสียงแบบลับโดยประเทศสมาชิกสหประชาชาติทั้งหมด ทั้งนี้ ประเทศที่จะเข้าเป็นสมาชิกได้จะต้องได้รับคะแนนเสียงอย่างน้อยกึ่งหนึ่งของจำนวนประเทศสมาชิกสหประชาชาติโดยมีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ ๓ ปี ประชุมปีละ ๓ ครั้ง

^๒ หนังสือคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติคำมั่นด้านสิทธิมนุษยชนของไทยและกระบวนการ UPR ฉบับประชาชน

จัดทำโดย กรมองค์การระหว่างประเทศกระทรวงการต่างประเทศ, ธันวาคม ๒๕๕๓, สืบค้นที่ <http://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/hrcth.pdf>

^๓ ข้อมูลจากชุดเอกสารความรู้สำหรับการปฏิบัติงาน: กลไกสิทธิมนุษยชนสหประชาชาติ: การนำมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน โดยสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ตุลาคม ๒๕๖๑

- คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (HRC) มีอำนาจในการสอดส่องดูแลการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นทั่วโลกเพื่อดำเนินการหยุดยั้งการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้น และสร้างบรรทัดฐานของการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ตลอดจนส่งเสริมขีดความสามารถสำหรับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศต่าง ๆ โดยผลจากการพิจารณาเรื่องการป้องกันการละเมิดและการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของ HRC จะอยู่ในรูปของข้อมติ ซึ่งข้อมติของ HRC มีสถานะเป็น soft law (กล่าวคือ ข้อมติ HRC อาจเป็นข้อตกลง ข้อตัดสินใจ ทำที่ และคำแนะนำแก่ประเทศสมาชิกซึ่งจะไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายแต่หลายฝ่ายเห็นว่าข้อมติดังกล่าวมีพันธะทางจริยธรรมหรือการเมืองระหว่างประเทศ) ซึ่ง กสม. สามารถนำข้อมติ HRC มาใช้เป็นเอกสารอ้างอิงหลักการ/แนวทาง/มาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับเรื่องนั้นได้ นอกจากนี้กลไกของ HRC ยังได้ประกอบด้วย ๖ กลไกย่อยที่ทำหน้าที่สนับสนุนการดำเนินงานของ HRC โดยในส่วนจากรายละเอียดของกลไกย่อยต่าง ๆ จะกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Human Rights Council: HRC)

- ๒.๑.๑) คณะกรรมการที่ปรึกษาของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Advisory Committee)
- ๒.๑.๒) กลไกร้องเรียน (Complaint Procedure)
- ๒.๑.๓) กลไกสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญ (Subsidiary Expert Mechanisms)
- ๒.๑.๔) คณะทำงานระหว่างรัฐบาล (Open-ended Intergovernmental Working Groups)
- ๒.๑.๕) กลไกตามกระบวนการพิเศษ ** (Special Procedures)
- ๒.๑.๖) กลไกการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศ** (Universal Periodic Review: UPR)

๖
กลไกย่อย
ภายใต้ HRC
**เป็นกลไก
ที่ในปัจจุบัน
กสม. มีความ
เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ คณะกรรมการที่ปรึกษาของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Advisory Committee)^๔

เป็นกลไกย่อยภายใต้ HRC ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญอิสระจำนวน ๑๘ คน ทำหน้าที่ให้ความเห็นหรือคำปรึกษาแก่ HRC ในเรื่องความรู้และทิศทางในการดำเนินงาน (หน่วยประเมินกลยุทธ์การทำงานให้กับ HRC) รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากการศึกษาวิจัยซึ่งจะปฏิบัติการกิจในฐานะส่วนบุคคลบนพื้นฐานของความเป็นกลางเป็นอิสระ โดยจะกระจายตำแหน่งตามสัดส่วนของภูมิภาคจากการเสนอชื่อของประเทศสมาชิกอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งจะคำนึงถึงความสมดุลของความแตกต่างด้านสังคม ศาสนา วัฒนธรรม และความรอบรู้ทางกฎหมาย ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวจะได้รับเลือกโดยตรงจาก HRC และดำรงตำแหน่งคราวละ ๓ ปี โดยจะประชุมปีละ ๒ ครั้ง

๒.๑.๒ กลไกเรื่องร้องเรียน (Complaint Procedure)

เป็นกลไกย่อยภายใต้ HRC ทำหน้าที่ในการรับและพิจารณาข้อร้องเรียนแบบลับ โดยจะรับข้อร้องเรียนที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งกระบวนการนี้จะประกอบด้วยคณะทำงาน ๒ ชุด มีรายละเอียดดังนี้

๑. คณะทำงานด้านการร้องเรียน (Working Group on Communications)

- ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากภูมิภาคต่าง ๆ จำนวน ๕ คน ทำหน้าที่ในการพิจารณาว่าจะรับหรือไม่รับเรื่องร้องเรียน รวมถึงทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ

- ในกรณีที่รับเป็นเรื่องร้องเรียน คณะทำงานฯ จะดำเนินการเป็นความลับ เนื่องจากวิธีการทำงานจะมุ่งแสวงหาความร่วมมือจากรัฐบาลเพื่อแก้ไขปัญหา โดยข้อมูลการร้องเรียนจะถูกส่งไปยังรัฐบาลที่ถูกกล่าวอ้างว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเพื่อให้ข้อมูลและความเห็น หลังจากนั้น จะส่งข้อมูลพร้อมความเห็นไปยังคณะทำงานด้านสถานการณ์ (Working Group on Situations) ต่อไป

- สำหรับเงื่อนไขในการยื่นเรื่องร้องเรียน (criteria of admissibility)^๕ คือ บุคคล กลุ่มบุคคล องค์กรเอกชน ที่อ้างว่า “เป็นเหยื่อ” หรือ “รู้เห็นว่า” มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน หากมีข้อมูลที่น่าเชื่อถือเพียงพอสามารถยื่นเรื่องร้องเรียนได้โดยไม่ต้องเปิดเผยชื่อผู้ร้อง ทั้งนี้ เรื่องร้องเรียนนั้นต้องไม่มีเจตนาที่ไม่สุจริตไม่ดำเนินการเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมือง ไม่ใช่ถ้อยคำที่ไม่สุภาพ และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของกลไกสิทธิมนุษยชนอื่นของสหประชาชาติ นอกจากนี้ ผู้ร้องจะต้องใช้กลไกภายในประเทศให้เสร็จสิ้นเสียก่อน (exhaust domestic remedies) หรือเชื่อได้ว่าการเยียวยาภายในประเทศจะล่าช้าหรือไม่มีประสิทธิภาพ

๒. คณะทำงานด้านสถานการณ์ (Working Group on Situations)

- ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากภูมิภาคต่าง ๆ จำนวน ๕ คน ทำหน้าที่ในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนจากข้อมูลที่ได้รับจากคณะทำงานด้านการร้องเรียน โดยหากพบว่าเป็นเรื่องที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่องจะจัดทำรายงานเสนอต่อ HRC พร้อมข้อเสนอแนะในการดำเนินการ

^๔ ข้อมูลเพิ่มเติม <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/AdvisoryCommittee/Pages/AboutAC.aspx> สืบค้นเมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๓

^๕ ข้อมูลเพิ่มเติม <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/ComplaintProcedure/Pages/HRCComplaintProcedureIndex.aspx> สืบค้นเมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๓

๒.๑.๓ กลไกสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญ (Subsidiary Expert Mechanisms)

เป็นกลไกย่อยภายใต้ HRC ในรูปแบบของคณะทำงานหรือเวทีการประชุมหารือเพื่อสนับสนุน HRC ในด้านข้อมูลวิชาการและความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ และรายงานต่อที่ประชุม HRC ทุกปี โดยปัจจุบันมีทั้งหมด ๕ กลไก^๖ ดังต่อไปนี้

- ๑) กลไกผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิม (Expert Mechanism on the Rights of Indigenous Peoples)
- ๒) เวทีด้านชนกลุ่มน้อย (Forum on Minority Issues)
- ๓) เวทีด้านประเด็นสังคม (Social Forum)
- ๔) เวทีด้านธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (Forum on Business and Human Rights) และ
- ๕) เวทีด้านสิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย และนิติธรรม (Forum on Human Rights, Democracy and the Rule of Law)

๒.๑.๔ คณะทำงานระหว่างรัฐบาล (Open-ended Intergovernmental Working Groups)

เป็นกลไกย่อยภายใต้ HRC ในรูปแบบของการประชุมของผู้แทนรัฐบาลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น คณะทำงานระหว่างรัฐบาลแบบเปิด เพื่อหารือ เจาะจา ตลอดจนสรุปสาระของร่างตราสารด้านกฎหมายระหว่างประเทศ หรือให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามตราสารสิทธิมนุษยชน โดยปัจจุบันมีทั้งหมด ๘ ชุด^๗ ดังนี้

- ๑) คณะทำงานว่าด้วยสิทธิในการพัฒนา (Working Group on the Right to Development)
- ๒) คณะทำงานระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการปฏิบัติตามปฏิญญาและแผนปฏิบัติการเดอร์บัน (Intergovernmental Working Group on the effective implementation of the Durban Declaration and Programme of Action)
- ๓) คณะทำงานระหว่างรัฐบาลว่าด้วยร่างปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนศึกษาและการฝึกอบรม (Open-ended Intergovernmental Working Group on the draft United Nations Declaration on Human Rights Education and Training)
- ๔) คณะทำงานระหว่างรัฐบาลว่าด้วยร่างปฏิญญาว่าด้วยสิทธิในสันติภาพ (Open-ended Intergovernmental Working Group on a draft United Nations Declaration on the Right to Peace)
- ๕) คณะทำงานระหว่างรัฐบาลเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในการจัดทำกรอบการกำกับดูแลระหว่างประเทศว่าด้วยกฎระเบียบ การตรวจสอบ และการกำกับดูแลกิจกรรมของทหารเอกชนและบริษัทรักษาความปลอดภัย (Open-ended Intergovernmental Working Group to consider the possibility of elaborating an international regulatory framework on the regulation, monitoring and oversight of the activities of private military and security companies relating to the activities)

^๖ ข้อมูลเพิ่มเติม <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/OtherSubBodies.aspx> สืบค้นเมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๓

^๗ ข้อมูลเพิ่มเติม <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/OtherSubBodies.aspx> สืบค้นเมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๓

๖) คณะทำงานระหว่างรัฐบาลว่าด้วยร่างปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของชาวนาและผู้ทำงานในชนบท (Open-ended Intergovernmental Working Group on a United Nations Declaration on the rights of peasants and other people working in rural areas)

๗) คณะทำงานระหว่างรัฐบาลว่าด้วยบริษัทข้ามชาติและบริษัทธุรกิจเอกชนกับการเคารพสิทธิมนุษยชน (Open-ended Intergovernmental Working Group on transnational corporations and other business enterprises with respect to human rights)

๘) คณะกรรมการเฉพาะกิจว่าด้วยการให้รายละเอียดมาตรฐานของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (Ad Hoc Committee on the elaboration of complementary standards on the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination)

อนึ่ง ข้อมูลการดำเนินงานของกลไกสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญ (ข้อ ๒.๑.๓) และคณะทำงานระหว่างรัฐบาล (ข้อ ๒.๑.๔) จะทำให้ทราบความเคลื่อนไหวหรือความก้าวหน้าในประเด็นสิทธิมนุษยชนที่ประชาคมระหว่างประเทศให้ความสำคัญและอาจเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานไม่ว่าจะเป็น การปฏิบัติตามมาตรฐานที่มีอยู่หรือประเด็นที่ยังไม่มีมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนที่ชัดเจน และ/หรืออยู่ในระหว่างการพัฒนาเป็นมาตรฐานใหม่ เช่น กรณีบริษัทข้ามชาติและความรับผิดชอบด้านสิทธิมนุษยชน

๒.๑.๕ กลไกตามกระบวนการพิเศษ (Special Procedures)^๔

- เป็นกลไกย่อยภายใต้ HRC ในรูปแบบของกลไกติดตามสอดส่องและรายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนทั้งในลักษณะสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรายประเทศ (Country Situations) และสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรายประเด็น (Thematic Issues) โดยผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจาก HRC (mandate holders) อาจเป็นในรูปของผู้เสนอรายงานพิเศษ (Special Rapporteur) หรือผู้เชี่ยวชาญอิสระ (Independent Expert) หรือคณะทำงาน (Working Group)

- สำหรับวิธีการดำเนินงานของผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย (mandate holders) มีหลายรูปแบบ เช่น การเดินทางไปเก็บข้อมูลในประเทศต่าง ๆ (country visit) โดยต้องได้รับคำเชิญและความยินยอมให้ไปเยือนจากรัฐบาลของประเทศนั้น เพื่อไปพบหารือและเก็บข้อมูลทั้งจากผู้แทนรัฐบาลองค์กรเอกชน การลงพื้นที่เพื่อพบประชาชนที่ได้รับผลกระทบ รวมถึงการหารือกับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ในกรณีของประเทศไทย ได้แก่ กสม.) หลังจากนั้น ผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจะจัดทำข้อเสนอแนะและติดตามความก้าวหน้าในการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของประเทศที่ไปเยือน

- นอกจากนี้ ผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายยังสามารถส่งคำถามไปยังรัฐบาลประเทศต่าง ๆ และองค์กรอื่น เพื่อขอทราบข้อมูล รวมถึงการรับพิจารณาเรื่องราวร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่และสอบถามข้อมูลไปยังรัฐบาลได้ หากเรื่องนั้นไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของกลไกอื่นภายใต้ระบบสหประชาชาติ เช่น คณะกรรมการประจักษ์สิทธิมนุษยชน เป็นต้น รวมทั้งยังสามารถจัดการประชุมปรึกษาหารือกับฝ่ายต่าง ๆ เพื่อสร้างความตระหนัก ตลอดจนเสนอให้มีการพัฒนานกฎหมายระหว่างประเทศหรือมาตรฐานระหว่างประเทศด้าน

^๔ ข้อมูลเพิ่มเติม <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/SpecialProcedures.aspx> สืบค้นเมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๓

สิทธิมนุษยชนในเรื่องนั้น ๆ หากเห็นว่าจำเป็น ทั้งนี้ กลไกตามกระบวนการพิเศษส่วนใหญ่จะเสนอรายงานผลการดำเนินงานต่อ HRC ทุกปี และอาจรวมถึงเสนอรายงานต่อ UNGA ด้วย

- ในส่วนของบทบาทของ กสม. ในการหารือร่วมกับผู้ดำรงตำแหน่งหรือที่ได้รับมอบหมายจะเป็นลักษณะของการให้ข้อมูลเกี่ยวกับภาพรวมสถานการณ์ ปัญหาอุปสรรคที่พบ และข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะของ กสม. ที่มีต่อเรื่องดังกล่าว เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับจาก กสม. ในฐานะหน่วยงานอิสระระดับชาติไปประมวลและวิเคราะห์เพื่อจัดทำรายงานเสนอต่อ HRC ต่อไป

ปัจจุบันกระบวนการพิเศษเหล่านี้ มีทั้งหมด ๕๖ อาณัติ^๙ ประกอบด้วย

สถานการณ์สิทธิมนุษยชนรายประเด็นมี ๔๔ ประเด็น

เช่น ผู้เสนอรายงานพิเศษว่าด้วยเรื่องการค้ามนุษย์ / สิทธิด้านการศึกษา / สิทธิด้านอาหาร / ด้านการควบคุมตัวโดยพลการ / ด้านสิทธิมนุษยชนกับบริษัทข้ามชาติและองค์กรธุรกิจอื่น ๆ / สิทธิคนพิการ / สิทธิในการศึกษา / สถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน / สิทธิผู้สูงอายุ / เสรีภาพทางศาสนาและความเชื่อ / สิทธิในน้ำสะอาดและสุขอนามัย

สถานการณ์สิทธิมนุษยชนรายประเทศมี ๑๒ ประเทศ

เช่น ผู้เสนอรายงานพิเศษว่าด้วยสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในเมียนมา / กัมพูชา / สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี / เบลารุส / สาธารณรัฐแอฟริกากลาง / เอิริเทรีย / สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน / สาธารณรัฐมาลี / สหพันธ์สาธารณรัฐโซมาเลีย / สาธารณรัฐซูดาน / สาธารณรัฐอาหรับซีเรีย / รัสเซีย / รัสเซีย / รัสเซีย

๒.๑.๖ สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Office of the High Commissioner for Human Rights: OHCHR)

สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) เป็นองค์กรหนึ่งในสหประชาชาติ (United Nations: UN) ซึ่งก่อตั้งขึ้นจากสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (United Nations General Assembly) ในวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๖ โดยเป็นส่วนหนึ่งของสำนักเลขาธิการสหประชาชาติ (United Nations Secretariat) OHCHR มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในภูมิภาคต่าง ๆ รวมถึงประสานงานด้านสิทธิมนุษยชนในระบบสหประชาชาติ ตลอดจนส่งเสริมให้ประเทศต่าง ๆ เข้าเป็นภาคีสันติสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนและให้ความช่วยเหลือทางวิชาการด้านสิทธิมนุษยชนแก่ประเทศสมาชิกสหประชาชาติ โดยได้รับงบประมาณประจำจากสหประชาชาติและได้รับบริจาคงบประมาณจากสมาชิกสหประชาชาติ มูลนิธิ หรือองค์กรเอกชนทั่วโลก มีสำนักงานตั้งอยู่ ณ นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส และนครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา รวมถึงภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก โดยมีสำนักงานประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ

ความสัมพันธ์ระหว่าง กสม. และ OHCHR ประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

กสม. ได้มีการติดต่อประสานงานหรือมีกิจกรรมร่วมกับ OHCHR อย่างต่อเนื่อง เช่น การเข้าพบเพื่อหารือข้อราชการต่าง ๆ ทั้งสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของไทยในปัจจุบัน และความร่วมมือระหว่างกันของทั้งสององค์กร การจัดอบรมเจ้าหน้าที่ การสื่อสารประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ และการเข้าร่วมกิจกรรมที่แต่ละฝ่ายจัดขึ้น

^๙ ข้อมูลเพิ่มเติม <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/SP/Pages/Currentmandateholders.aspx> สืบค้นเมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๓

๒.๑.๗ กลไกและกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศ (Universal Periodic Review: UPR)

- เป็นกลไกย่อยภายใต้ HRC ในรูปแบบของกลไกและกระบวนการทบทวน/ประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนภายในประเทศของประเทศสมาชิกสหประชาชาติ โดยทุกประเทศจะต้องจัดทำรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศเพื่อเสนอต่อ HRC อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีข้อยกเว้นและจะต้องเข้ารับการทบทวนทุก ๔ ปีครั้งโดยรายงาน UPR ถือเป็นรายงานภาพรวมสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศในทุกด้าน ทั้งในด้านสิทธิทางการเมืองและสิทธิพลเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งสิทธิของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ภายในประเทศ จึงอาจกล่าวได้ว่ารายงาน UPR มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทุกประเทศได้ประเมินตนเองในด้านสิทธิมนุษยชน ผ่านการปรึกษาหารือกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน เพื่อให้การประเมินดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง มีความสมบูรณ์รอบด้านทั้งจุดอ่อนและจุดแข็งเพื่อนำมาเป็นโอกาสในการผลักดันให้เกิดความก้าวหน้าด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศต่อไป

- การจัดทำรายงาน UPR จะตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า ทุกประเทศไม่ได้มีความสมบูรณ์แบบในเรื่องสิทธิมนุษยชนและการแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชนจะต้องดำเนินการโดยแต่ละประเทศเอง ดังนั้น รายงาน UPR จึงเป็นรายงานที่จะถูกพิจารณาทบทวนจากทุกประเทศภายใต้ HRC ในลักษณะ “เพื่อนแนะนำเพื่อน” (Peer review) โดยในการนำเสนอรายงานนั้น ประเทศที่ถูกทบทวนจะต้องตอบข้อซักถามต่าง ๆ จากประเทศอื่น ๆ ในประเด็นที่อาจมีข้อสงสัยหรือประสงค์จะได้รับความกระจ่างเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนด้านต่าง ๆ เพิ่มเติม จากนั้นที่ประชุมจะให้ข้อเสนอแนะแก่ประเทศที่ถูกทบทวนในประเด็นที่เห็นควรให้มีการปรับปรุง ซึ่งประเทศที่ถูกทบทวนมีสิทธิที่จะรับหรือไม่รับข้อเสนอแนะใด ๆ ก็ได้ หลังจากนั้น ประเทศที่ถูกทบทวนจะต้องนำข้อเสนอแนะที่รับมาไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และรายงานผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะในการทบทวนรอบถัดไป ทั้งนี้ กลไก UPR เป็นกระบวนการพิเศษที่ไม่ซ้ำซ้อนกับการจัดรายงานตามพันธกรณีระหว่างประเทศตามสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่รัฐเข้าเป็นภาคี แต่เป็นกลไกเสริมให้กลไกตามสนธิสัญญา มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

กระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศ (UPR)

- การทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนภายใต้กลไก UPR ดำเนินการโดยคณะทำงาน UPR ซึ่งประกอบด้วยสมาชิก HRC จำนวน ๔๗ ประเทศ จัดการประชุมเพื่อทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศต่าง ๆ ปีละ ๓ ครั้งๆ ละ ๒ สัปดาห์ ในการประชุมแต่ละครั้งจะพิจารณาสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศต่าง ๆ จำนวน ๑๔ ประเทศ โดยเอกสารพื้นฐานสำหรับการทบทวนสถานการณ์ในแต่ละประเทศประกอบด้วย ๓ ส่วน ได้แก่

๑) รายงานประเทศซึ่งจัดทำขึ้นโดยรัฐบาลของประเทศที่ถูกทบทวน (State under Review) มีความยาวไม่เกิน ๒๐ หน้า

๒) รายงานจากคณะกรรมการประจำสนธิสัญญา (Treaty bodies) กลไกพิเศษ (Special Procedures) และหน่วยงานสหประชาชาติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights: OHCHR) เป็นผู้รวบรวมมีความยาวไม่เกิน ๑๐ หน้า

๓) รายงานสรุปข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชนจากภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Stakeholders) ซึ่งรวมถึงรายงานคู่ขนานของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดย OHCHR เป็นผู้รวบรวมสรุปมีความยาวไม่เกิน ๑๐ หน้า

- สำหรับขั้นตอนการนำเสนอรายงาน UPR ประเทศที่ถูกทบทวนจะต้องส่งรายงานต่อฝ่ายเลขานุการของคณะทำงาน UPR ล่วงหน้าเป็นเวลา ๑๒ สัปดาห์ เพื่อให้รายงานได้รับการแปลเป็นภาษาทางการของสหประชาชาติ^{๑๐} จากนั้นรายงานจะถูกส่งให้ประเทศสมาชิก HRC ซึ่งเป็นคณะทำงาน UPR ได้พิจารณาล่วงหน้า ทั้งนี้ ก่อนกำหนดการเสนอรายงานต่อคณะทำงาน UPR ฝ่ายเลขานุการจะส่งคำถามที่ได้รับล่วงหน้าจากประเทศต่าง ๆ ให้กับประเทศที่ถูกทบทวนผ่านกลไกที่เรียกว่า Troika (หมายถึง ประเทศสมาชิก HRC จากกลุ่มภูมิภาคต่าง ๆ จำนวน ๓ คนทำหน้าที่จัดทำรายงานของประเทศที่ถูกทบทวน คัดเลือกโดยการจับฉลาก) อย่างน้อยประมาณ ๑๐ วันทำการก่อนการนำเสนอรายงานของประเทศนั้น ๆ

- นอกจากนี้ ในช่วงการเสนอรายงานแต่ละประเทศจะมีเวลา ๓ ชั่วโมง โดยถูกแบ่งเป็นช่วงของการนำเสนอรายงาน ช่วงของการตอบคำถามที่ได้รับล่วงหน้า และช่วงของการให้ข้อมูลเพิ่มเติมรวมทั้งช่วงของการกล่าวสรุป รวมเป็น ๑ ชั่วโมงและอีก ๒ ชั่วโมงเป็นการพูดคุยหารือ (Interactive Dialogue) กับประเทศสมาชิก HRC ประเทศผู้สังเกตการณ์ และภาคประชาสังคม หลังจากนั้น Troika ของแต่ละประเทศจะเป็นผู้จัดทำรายงานของคณะทำงาน UPR สำหรับประเทศนั้น ๆ ภายใน ๒ วัน โดยรายงานจะประกอบด้วย ๓ ส่วน ดังนี้

๑) บทคัดย่อการหารือในที่ประชุมคณะทำงาน UPR

๒) ข้อสรุปและ/หรือข้อเสนอแนะ และ

๓) คำมั่นโดยสมัครใจของประเทศที่ถูกทบทวน

โดยประเทศที่เสนอรายงานสามารถนำเสนอแนะกลับมาพิจารณาได้ ไม่รับ หรือเพียงรับทราบได้จากนั้นประเทศที่เสนอรายงานสามารถส่งความเห็นที่มีต่อข้อเสนอแนะที่ได้รับให้แก่ฝ่ายเลขานุการของคณะทำงาน UPR ก่อนที่ที่ประชุม HRC จะพิจารณารายงาน

- เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการนำเสนอรายงานต่อคณะทำงาน UPR คณะทำงาน UPR จะเสนอผลการพิจารณารายงานของประเทศที่ถูกทบทวนต่อที่ประชุม HRC โดยจะใช้เวลา ๑ ชั่วโมง ประเทศที่ถูกทบทวนมีเวลา ๒๐ นาที เพื่อชี้แจงและให้ข้อมูลเพิ่มเติมต่อที่ประชุม HRC และประเทศต่าง ๆ มีเวลาในการให้ข้อคิดเห็นหรือถามคำถามเพิ่มเติม ๒๐ นาที และภาคประชาสังคมมีเวลาแสดงความคิดเห็นหรือถามคำถามเพิ่มเติมอีก ๒๐ นาที จากนั้น HRC จะรับรองรายงานซึ่งถือเป็นการเสร็จสิ้นกระบวนการนำเสนอรายงานภายใต้กลไก UPR^{๑๑}

^{๑๐} ภาษาทางการมีทั้งหมด ๖ ภาษา ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาสเปน ภาษารัสเซีย ภาษาจีน และภาษาอาหรับ

ข้อมูลจาก <https://www.un.org/en/sections/about-un/official-languages/index.html> สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๖๓

^{๑๑} ข้อมูลจากหนังสือคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติคำมั่นด้านสิทธิมนุษยชนของไทยและกระบวนการ UPR ฉบับประชาชน จัดทำโดย กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

****สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่มีสถานะเอ (A Status) สามารถเข้าร่วมประชุม ณ สำนักงานองค์การสหประชาชาติ นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส พร้อมทั้งกล่าวถ้อยแถลงในที่ประชุม HRC ได้**

การดำเนินการของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับการจัดทำรายงาน UPR

- รัฐบาลไทย โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม และกรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ เป็นเจ้าภาพหลักในการจัดทำรายงาน UPR ของไทย ในการจัดทำรายงาน UPR เพื่อเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการกำกับดูแลการจัดทำรายงานประเทศและติดตามการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) ให้ความเห็นชอบ ก่อนส่งให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ ก่อนส่งให้ UN ต่อไป

- คณะกรรมการกำกับดูแลการจัดทำรายงานประเทศและติดตามการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) เป็นกลไกของรัฐบาลไทยที่จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ติดตามการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะที่ได้รับภายใต้ UPR โดยจะมีการประชุมหารืออย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับพัฒนาการ ช่องว่างที่ยังต้องผลักดันเพิ่มเติมและสิ่งท้าทายต่าง ๆ มีปลัดกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน โดยคณะกรรมการดังกล่าวประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม และกระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น

- ในส่วนของสำนักงาน กสม. มีเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการฯ ทั้งนี้ ในส่วนของสถานะการดำเนินการจัดทำรายงานประเทศตามกระบวนการ UPR รัฐบาลไทยได้จัดส่งรายงานฉบับแรกเมื่อปี ๒๕๕๔ และฉบับที่ ๒ เมื่อปี ๒๕๕๙ โดยมีกำหนดส่งรายงานประเทศตามกระบวนการ UPR ฉบับที่ ๓ เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๖๔

๒.๒ บทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและการดำเนินการของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ที่ผ่านมามีภายใต้กลไก UPR

- ในกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศ (UPR) ได้เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) มีบทบาทในการทำหน้าที่เป็นกลไกติดตามการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะที่ได้รับภายใต้ UPR ของรัฐบาลไทย โดยทำหน้าที่ให้ข้อมูลประกอบการพิจารณาในรูปแบบของ “รายงานคู่ขนาน (Alternative report)” เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับภาพรวมสถานการณ์และประเด็นปัญหาสิทธิมนุษยชนที่สำคัญของประเทศไทย รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้รัฐบาลดำเนินการสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนให้มากขึ้น

- การจัดทำรายงานคู่ขนานตามกระบวนการ UPR คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้จัดทำรายงานคู่ขนานตามกระบวนการ UPR และได้จัดส่งให้ HRC แล้ว ๓ ฉบับ เมื่อปี ๒๕๕๔ ปี ๒๕๕๘ และปี ๒๕๖๔

๒.๒.๑ ขั้นตอนการดำเนินการจัดทำรายงานคู่ขนาน UPR ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)

การจัดทำรายงานคู่ขนาน UPR ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) เป็นภารกิจประการหนึ่งของกลุ่มงานพันธกรณีและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ สำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยการดำเนินการที่ผ่านมา มีขั้นตอนการจัดทำรายงานคู่ขนาน ดังต่อไปนี้

๑) ดำเนินการศึกษาข้อมูล ข้อเท็จจริง และพันธกรณีที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR รอบที่ผ่านมาทั้งที่ไทยรับและไม่รับมาปฏิบัติว่า ได้ดำเนินการไปแล้วหรือไม่อย่างไร มีพัฒนาการความก้าวหน้าที่สำคัญเช่นใดในประเด็นใด รวมทั้งประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากการรายงานรอบที่ผ่านมาซึ่งมีผลกระทบต่อสาธารณชนในวงกว้าง ตลอดจนนำมาวิเคราะห์ว่าประเด็นใดควรบรรจุในร่างรายงานคู่ขนานเพื่อมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศต่อไป

๒) เสนอประเด็นที่จะบรรจุไว้ในรายงานคู่ขนานตามกระบวนการ UPR พร้อมกรอบเวลาในการดำเนินงาน ต่อที่ประชุม กสม. ด้านบริหาร เพื่อขอความเห็นชอบจาก กสม. ทั้งนี้ ประเด็นที่เสนอขอบรรจุในรายงานคู่ขนานฯ จะเป็นประเด็นที่เกี่ยวกับสถานการณ์และปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนที่สำคัญของไทยในช่วง ๔ ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่ปีที่ได้ไทยได้รับข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR รอบที่แล้ว พร้อมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลการดำเนินงานของรัฐบาลไทยตามข้อเสนอแนะทั้งที่รับและไม่รับมาปฏิบัติว่าเป็นเช่นไร ประมาณ ๕ – ๖ ประเด็นสำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับจำนวนหน้าที่ทางสหประชาชาติกำหนดไว้เพียง ๕ หน้า หรือไม่เกิน ๒,๘๑๕ คำ (ไม่รวมเชิงอรรถ)

**** หลักในการพิจารณาเลือกปัญหาสิทธิมนุษยชนที่มีความสำคัญในประเทศเพื่อบรรจุในรายงานคู่ขนาน UPR ภายใต้อำนาจจำกัดเพียงจำนวน ๕ หน้า มีดังนี้**

- ✓ รายงานคู่ขนาน UPR ของ กสม. ไม่ควรกล่าวถึงทุกประเด็นปัญหาสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในประเทศ แต่ควรกล่าวถึงเฉพาะประเด็นปัญหาที่สำคัญที่ได้ส่งผลกระทบต่อคนจำนวนมาก หรือเป็นปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสาธารณชนและ/หรือประชาคมระหว่างประเทศ หรือเป็นปัญหาสิทธิมนุษยชนที่มีความรุนแรงและ กสม. เห็นว่าควรแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเร็ว ทั้งนี้ ปัญหาที่หยิบยกควรเน้นปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วง ๔ ปีที่ผ่านมา หรือเป็นปัญหาที่ยังส่งผลกระทบอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน
- ✓ พิจารณาจากข้อมูลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะที่ไทยรับมาปฏิบัติว่ามีพัฒนาการเป็นเช่นไร โดยหยิบยกเฉพาะประเด็นสำคัญที่ กสม. เห็นว่ายังไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควร

๓) เมื่อที่ประชุม กสม. ด้านบริหาร มีมติเห็นชอบประเด็นที่จะบรรจุไว้ในรายงานคู่ขนานตามกระบวนการ UPR สำนักงาน กสม. โดยสำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ จะดำเนินการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามประเด็นที่ได้รับความเห็นชอบ พร้อมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสำนักงาน กสม. เพื่อขอข้อมูลและข้อคิดเห็นเพิ่มเติมตามประเด็นข้างต้น เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำร่างรายงานคู่ขนาน UPR ร่างแรก

**** หลักในการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำรายงานคู่ขนาน UPR**

สำนักงาน กสม. จะรวบรวมข้อมูลจากผลการดำเนินงานของ กสม. ที่ผ่านมาตามที่ปรากฏในรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศ รายงานผลการตรวจสอบเรื่องร้องเรียน รายงานข้อเสนอแนะนโยบายที่เกี่ยวข้อง และรายงานคู่ขนานการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศของ กสม. รวมถึงแถลงการณ์ของ กสม. ตลอดจนรายงานของภาคประชาสังคมทั้งของไทยและต่างประเทศ นอกจากนี้ยังรวบรวมข้อมูลด้านกฎหมาย นโยบาย/มาตรการ และผลการดำเนินงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะที่รับมาปฏิบัติ

๔) สำนักงาน กสม. โดยสำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ จัดทำร่างรายงานตามกระบวนการ UPR ร่างแรกแล้วเสร็จเพื่อนำร่างดังกล่าวใช้เป็นข้อมูลประกอบการดำเนินการจัดการหารือร่วมกับกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และภาคประชาสังคม เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง (Stakeholders) และดำเนินการรวบรวม และวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงร่างรายงานคู่ขนานตามกระบวนการ UPR ร่างแรกให้มีความสมบูรณ์ ชัดเจน และครอบคลุมมากขึ้น

**** หลักในการเขียนโครงสร้างรายงานคู่ขนานตามกระบวนการ UPR ของ กสม.**

- รายงานคู่ขนานตามกระบวนการ UPR ของ กสม. แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ บทนำ นำเสนอข้อมูลการดำเนินงานของรัฐบาลตามข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR รอบที่ผ่านมาในส่วนของข้อเสนอแนะที่ไทยรับมาปฏิบัติ ทั้งที่ กสม. เห็นว่ามีความก้าวหน้าและยังไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควร รวมทั้งข้อเสนอแนะที่ไทยไม่ได้รับมาปฏิบัติแต่ กสม. เห็นว่ารัฐบาลอาจนำมาพิจารณาดำเนินการได้

ส่วนที่ ๒ ปัญหาสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ นำเสนอภาพรวมสถานการณ์สิทธิมนุษยชนภายในประเทศในช่วง ๔ ปีที่ผ่านมา และประเด็นสิทธิมนุษยชนที่สำคัญรายประเด็นที่ กสม. เห็นว่าควรได้รับการแก้ไขปัญหาโดยเร็วประมาณ ๕ - ๖ ประเด็น ทั้งนี้ ควรนำเสนอข้อมูลที่ชัดเจนและตรงประเด็น เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องจำนวนหน้าที่ต้องไม่เกิน ๕ หน้า

ส่วนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ เป็นการสังเคราะห์ข้อเสนอแนะที่สำคัญเพื่อแก้ไขปัญหาที่ได้หยิบยกในส่วนที่สอง โดยอาจเป็นการเสนอให้รัฐบาลปรับปรุงกฎหมาย หรือให้รัฐบาลกำหนดมาตรการทั้งระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาดังกล่าว

๕) สำนักงาน กสม. โดยสำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ นำเสนอร่างรายงานคู่ขนานตามกระบวนการ UPR ต่อที่ประชุม กสม. ด้านบริหาร เพื่อพิจารณาให้ความเห็น

๖) สำนักงาน กสม. โดยสำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ดำเนินการปรับแก้ร่างรายงานคู่ขนานตามความเห็นของที่ประชุม กสม. ด้านบริหาร และเสนอร่างรายงานที่ปรับแก้แล้วต่อที่ประชุม กสม. อีกครั้งเพื่อให้ความเห็นชอบก่อนจัดส่งให้สหประชาชาติต่อไป

๗) เมื่อที่ประชุม กสม. ด้านบริหาร มีมติให้ความเห็นชอบต่อรายงานคู่ขนานตามกระบวนการ UPR แล้ว สำนักงาน กสม. โดยสำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ดำเนินการจัดส่งรายงานดังกล่าวไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

๘) สำนักงาน กสม. แปลรายงานคู่ขนานเป็นภาษาอังกฤษและส่งให้สหประชาชาติภายในกำหนดเวลาผ่านทางระบบฐานข้อมูล UPR ออนไลน์ที่สหประชาชาติกำหนด ได้แก่ <https://uprdoc.ohchr.org>

๙) ในช่วงของการประชุมคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติเพื่อพิจารณารายงาน UPR สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่มีสถานะเอ (A Status) สามารถเดินทางไปเข้าร่วมการประชุมดังกล่าว ณ สำนักงานองค์การสหประชาชาติ นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส พร้อมทั้งกล่าวถ้อยแถลงในที่ประชุมเป็นเวลา ๒ นาที

๑๐) ภายหลังจากที่สหประชาชาติพิจารณารายงาน UPR และให้ข้อเสนอแนะแก่ประเทศไทย กสม. มีหน้าที่เป็นกลไกติดตามการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR เพื่อให้รัฐบาลดำเนินงานสอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่รับมาปฏิบัติ

ภาพขั้นตอนการจัดทำรายงานคู่ขนาน UPR ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)

๒.๒.๒ ขั้นตอนการเตรียมการเข้าร่วมประชุมคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติเพื่อพิจารณา รายงาน UPR

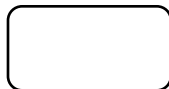
ในช่วงของการประชุมคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติเพื่อพิจารณารายงาน UPR สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่มีสถานะเอ (A Status) สามารถเดินทางไปเข้าร่วมการประชุมดังกล่าว ณ สำนักงานองค์การสหประชาชาติ นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส พร้อมทั้งกล่าวถ้อยแถลงในที่ประชุม ทั้งนี้ การเดินทางเข้าร่วมการประชุมฯ จะต้องมีการเตรียมการที่สำคัญ ประกอบด้วย การเตรียมการด้านสารัตถะ และด้านพิธีการ โดยสามารถแบ่งขั้นตอนการทำงานออกเป็น ๓ ช่วง ดังต่อไปนี้

ที่	กระบวนการ		ผังขั้นตอน	คำอธิบาย
๑.	การเตรียมการ	ด้านสารัตถะ	จัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับการประชุม	จัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับการประชุม ได้แก่ กำหนดการ ระเบียบวาระการประชุม เอกสารประกอบการประชุม และองค์ประกอบคณะผู้แทน เพื่อเสนอ กสม. พิจารณานุมัติ
			จัดเตรียมถ้อยแถลง	จัดเตรียมถ้อยแถลงที่จะกล่าวในที่ประชุม โดยถ้อยแถลงจะเป็นการประมวลสรุปความเห็นของ กสม. ต่อสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของไทยที่สำคัญ
		ด้านพิธีการ (Logistics)	จัดเตรียมบันทึกขออนุมัติ องค์ประกอบผู้แทน และค่าใช้จ่ายและบันทึกยืมเงิน ทดรองราชการ	จัดเตรียมบันทึกขออนุมัติองค์ประกอบผู้แทนและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการตามระเบียบ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในต่างประเทศ
			ประสานงานเรื่อง การขออนุญาตเดินทาง	ประสานงานเรื่องการขออนุญาตเดินทาง การจองบัตรโดยสารเครื่องบิน และการสำรองที่พัก
			ประสานแจ้งรายละเอียดคณะผู้แทนและกำหนดการเดินทาง	ประสานแจ้งรายละเอียดคณะผู้แทนและกำหนดการเดินทางให้เจ้าหน้าที่คณะผู้แทนถาวรประจำ สหประชาชาติ ณ นครเจนีวา ทราบ และอำนวยความสะดวกในช่วงการประชุม
			จัดประชุมคณะผู้แทนที่จะเดินทางไปเข้าร่วมการประชุมฯ	จัดประชุมคณะผู้แทนที่จะเดินทางไปเข้าร่วมการประชุมฯ เพื่อแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการประชุมและการเดินทาง พร้อมจัดเตรียมเอกสารต่างๆ ในการเข้าร่วมการประชุม (แล้วแต่กรณี)

ที่	กระบวนการ		ผังขั้นตอน	คำอธิบาย
๒.	ระหว่างการประชุม	ด้านสาระัตถะ	↓ คณะผู้แทนหารือร่วมกันก่อนการประชุมเพื่อเตรียมท่าทีและความพร้อมในการประชุม	คณะผู้แทนหารือร่วมกันก่อนการประชุมเพื่อเตรียมท่าทีและความพร้อมในการประชุม
			↓ คณะผู้แทนหารือสรุปร่วมกันภายหลังการประชุม	คณะผู้แทนหารือสรุปร่วมกันภายหลังการประชุมเพื่อสรุปสาระสำคัญของการประชุม
		ด้านพิธีการ (Logistics)	↓ ติดตามข้อมูลการประชุม	ติดตามการเปลี่ยนแปลงของกำหนดการ/ ข้อมูล/ เอกสารการประชุม
			↓ เตรียมความพร้อมการประชุม	เตรียมความเรียบร้อยในเรื่องห้องประชุม อาหาร กลางวัน และการเดินทางไปสำนักงานองค์การสหประชาชาติ
			↓ ดำเนินการประชาสัมพันธ์	ถ่ายภาพการเข้าร่วมประชุม และจัดทำข่าวประชาสัมพันธ์
๓.	ภายหลังเดินทางกลับจากการประชุม	ด้านสาระัตถะ	↓ จัดทำรายงานสรุปผลการเข้าร่วมประชุม	จัดทำรายงานสรุปผลการเข้าร่วมประชุมและแนวทางการขับเคลื่อนผลการประชุม เสนอ กสม. ทราบ
			↓ จัดทำบันทึก	จัดทำบันทึกเวียนให้สำนักที่เกี่ยวข้องทราบผลการประชุม
		ด้านพิธีการ (Logistics)	↓ จัดทำบันทึก	จัดทำบันทึกรายงานการเดินทางไปราชการ
			↓ จัดทำบันทึกส่งใช้เงินยืม	จัดทำบันทึกส่งใช้เงินยืม

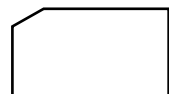
หมายเหตุ

เครื่องหมาย

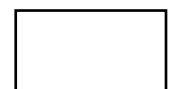
แสดงการดำเนินการด้านเอกสาร

เครื่องหมาย

แสดงการดำเนินการโดยทั่วไป

เครื่องหมาย

แสดงการดำเนินการด้านการประสานงาน

บทที่ ๓

กลไกสิทธิมนุษยชนตามสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน

กลไกสิทธิมนุษยชนตามสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน

“สนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน” มีลักษณะเป็นสนธิสัญญาพหุภาคี กล่าวคือ เป็นสนธิสัญญาที่มีข้อตกลงของรัฐบาลมากกว่าสองรัฐขึ้นไปเข้าเป็นภาคีสถิติสัญญา ซึ่งกระบวนการในการทำสนธิสัญญามีหลายขั้นตอน นับตั้งแต่การเจรจา การให้ความยินยอมของรัฐเพื่อผูกพันตามสนธิสัญญาโดยการลงนาม การให้สัตยาบัน การภาคยานุวัติ และบางรัฐอาจตั้งข้อสงวนหรือตีความสนธิสัญญา และเมื่อปฏิบัติตามขั้นตอนในการทำสัญญาครบถ้วนแล้ว รัฐภาคีก็มีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาต่อไป ซึ่งการเข้าเป็นภาคีสถิติสัญญาจะก่อให้เกิดพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับสนธิสัญญา ดังนั้น เมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสถิติสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนแล้ว จึงต้องปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญาที่ได้เข้าเป็นภาคี

๓.๑ ประเทศไทยกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน

ปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสถิติสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชน (Core human rights treaties) แล้ว จำนวน ๗ ฉบับ ได้แก่

(๑) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) มีสาระสำคัญกล่าวถึงสิทธิในการกำหนดเจตจำนงตนเอง พันธกรณีของรัฐบาลที่รับรองการเคารพและประกันสิทธิของบุคคล รวมถึงการห้ามเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นด้วยเหตุผลทางเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง สัญชาติ สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม ถิ่นกำเนิด หรือสภาพอื่นใด สิทธิในส่วนที่เป็นสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง อาทิ เสรีภาพในการมีชีวิต การปลอดจากการทรมาน การห้ามมิให้บุคคลถูกจับกุมตามอำเภอใจ และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก

- ไทยมีคำแถลงตีความของกติกา ICCPR ใน ๒ ประเด็นคือ

๑) การใช้สิทธิการกำหนดเจตจำนงตนเอง ซึ่งไทยมิให้ตีความว่า อนุญาตหรือสนับสนุนการกระทำใด ๆ ที่จะเป็นการแบ่งแยกดินแดน

๒) เรื่องการห้ามโฆษณาชวนเชื่อเพื่อสงคราม ไทยถือว่าไม่รวมถึงสงครามเพื่อป้องกันตนเอง ในกรณีที่ไทยจำเป็นต้องประชาสัมพันธ์และชักชวนให้ประชาชนรักชาติในกรณีที่ต้องทำสงครามเพื่อป้องกันการรุกรานจากประเทศอื่น

- ไทยยังไม่เข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Optional Protocol to the ICCPR) และพิธีสารเลือกรับของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ฉบับที่ ๒ เรื่องโทษประหารชีวิต (Second Optional Protocol to the ICCPR, aiming at the abolition of death penalty)

(๒) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR) มีสาระสำคัญกล่าวถึงสิทธิในการกำหนดเจตจำนงตนเอง พันธกรณีของรัฐบาลที่จะดำเนินมาตรการต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ โดยมีสาระแห่งสิทธิ เช่น สิทธิในการทำงาน สิทธิในชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี สิทธิในการศึกษา สิทธิด้านสุขภาพ และสิทธิในวัฒนธรรม เป็นต้น

- ไทยมีถ้อยแถลงตีความในการใช้สิทธิการกำหนดเจตจำนงตนเอง ซึ่งไทยมิให้ตีความว่าอนุญาตหรือสนับสนุนการกระทำใด ๆ ที่จะเป็นการแบ่งแยกดินแดน (ตามความหมายใน Vienna Declaration and Programme of Action)

- ไทยยังไม่เข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

(๓) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women: CEDAW) มีสาระสำคัญกล่าวถึงการห้ามเลือกปฏิบัติต่อสตรี พันธกรณีของรัฐบาลที่ต้องดำเนินการเพื่อสนับสนุนความก้าวหน้าของสตรี ความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรีในด้านการเมือง การดำรงชีวิต และด้านกฎหมาย สิทธิของสตรีที่จะต้องได้รับการดูแลทางเศรษฐกิจ การป้องกันความรุนแรงต่อสตรีในสถานที่ทำงาน และการเข้าถึงบริการสุขภาพ

- ไทยมีคำแถลงตีความว่า ข้อบทในอนุสัญญา CEDAW จะต้องสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญไทย รวมทั้งมีข้อสงวนในข้อ ๒๙ เกี่ยวกับการเสนอเรื่องให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศพิจารณา ในกรณีการพิพาทระหว่างรัฐบาล

- ไทยเข้าเป็นภาคีโดยการให้สัตยาบันพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Optional Protocol to the CEDAW) เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๔๓ และมีผลใช้บังคับกับไทยเมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๓ มีสาระสำคัญในเรื่องการยอมรับอำนาจของคณะกรรมการประจำอนุสัญญาในการรับและพิจารณาเรื่องร้องเรียน ในกรณีที่มีการละเมิดพันธกรณีที่ปรากฏในอนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล โดยผู้ร้องเรียนอาจเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในนามของผู้ถูกละเมิดสิทธิได้

(๔) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child: CRC) มีสาระสำคัญกล่าวถึงสิทธิต่าง ๆ ที่เด็กพึงได้รับ ประกอบด้วย สิทธิและเสรีภาพของเด็กโดยทั่วไป การคุ้มครองร่างกาย ชีวิต เสรีภาพ และสวัสดิภาพของเด็ก การจัดสวัสดิการสังคมแก่เด็ก การคุ้มครองสิทธิพลเมือง การคุ้มครองเด็กที่มีปัญหาความประพฤติหรือกระทำความผิดทางอาญา และการคุ้มครองเด็กผู้ด้อยโอกาส

- ไทยมีข้อสงวนในข้อ ๒๒ เรื่องสถานะของเด็กผู้ลี้ภัย โดยในขั้นนี้ รัฐบาลอยู่ระหว่างการศึกษาความเป็นไปได้ในการถอนข้อสงวนดังกล่าว ในส่วนของท่าทีของ กสม. เห็นว่ารัฐบาลมีความพร้อมในการถอนข้อสงวนแล้ว เนื่องจากได้มีการปรับปรุงกฎหมายและนโยบายในการบริหารจัดการและคุ้มครองเด็กหรือบุคคลที่อยู่ในสถานะผู้ลี้ภัย ซึ่งการถอนข้อสงวนย่อมส่งผลดีในการคุ้มครองสิทธิของเด็กผู้ลี้ภัยในประเทศไทย ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

- ไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ๓ ฉบับ คือ

๔.๑) พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเรื่อง การขายเด็ก การค้าประเวณี และสื่อลามกเกี่ยวกับเด็ก (Optional Protocol to the CRC on the sale of children, child prostitution and child pornography) เข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๔๙ และมีผลใช้บังคับกับไทย เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการเพิ่มเติมอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กข้อ ๓๒, ๓๔, ๓๕ ซึ่งว่าด้วยการแสวงประโยชน์จากเด็กทางเศรษฐกิจและทางเพศ

๔.๒) พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เรื่อง ความเกี่ยวพันของเด็กในความขัดแย้งกันด้วยกำลังอาวุธ (Optional Protocol to the CRC on the involvement of children in armed conflicts) เข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ และมีผลใช้บังคับกับไทย เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๙ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการเพิ่มเติมอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กข้อ ๓๘ เกี่ยวกับห้ามการเกณฑ์เด็กเป็นทหารในภาวะสงคราม

๔.๓) พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เรื่อง กระบวนการติดต่อร้องเรียน (Optional Protocol to the CRC on a communication procedure) เข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๕ และมีผลใช้บังคับกับไทย เมื่อวันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๕๗ มีสาระสำคัญในเรื่องอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิเด็ก และกระบวนการติดต่อร้องเรียน

(๕) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination: CERD) มีสาระสำคัญกล่าวถึงการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติว่าหมายถึง การจำแนก กีดกัน การจำกัดหรือการเอื้ออำนาจพิเศษ เพราะเชื้อชาติ สีผิว เชื้อสายชาติกำเนิด หรือเผ่าพันธุ์ และการดำเนินมาตรการเพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ

- ไทยมีคำแถลงตีความทั่วไปว่า รัฐบาลไทยจะไม่ตีความหรือใช้บทบัญญัติใด ๆ ที่ปรากฏในอนุสัญญาเป็นพันธกรณีเกินกว่ารัฐธรรมนูญและกฎหมายภายในของไทยได้บัญญัติไว้ และมีข้อสงวนข้อ ๒๒ ว่าด้วยกรณีเกิดข้อพิพาทระหว่างรัฐภาคีโดยไม่สามารถเจรจาตกลงด้วยวิธีการอื่นใด และรัฐคู่กรณีเสนอให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศพิจารณา

(๖) อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment: CAT) มีสาระสำคัญกล่าวถึงการทรมานว่า หมายถึงการกระทำใดก็ตามโดยเจตนาที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานอย่างสาหัส ไม่ว่าทางกายภาพหรือทางจิตใจต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ด้วยความมุ่งประสงค์เพื่อให้ได้ข้อสนเทศหรือคำรับสารภาพจากบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สาม การลงโทษบุคคลนั้นสำหรับการกระทำซึ่งบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สามกระทำ หรือถูกสงสัยว่าได้กระทำ รวมทั้งการบังคับขู่เข็ญ โดยมุ่งเน้นไปที่การกระทำหรือโดยความยินยอมของเจ้าหน้าที่รัฐหรือบุคคลอื่น ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งทางการ

- พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ (Optional Protocol to the Convention Against Torture: OPCAT) ไทยอยู่ระหว่างการศึกษาความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการเข้าเป็นภาคีพิธีสารฯ ทั้งนี้ หากไทยเข้าเป็นภาคี พิธีสารจะมีการกำหนดให้รัฐภาคีต้องจัดตั้ง “กลไกป้องกันการทรมานระดับชาติ

(National Preventive Mechanism: NPM)” เพื่อตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัวบุคคลประเภทต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งในหลายประเทศได้มอบหมายให้สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทำหน้าที่ดังกล่าว โดยในส่วนของประเทศไทย กสม. ได้รับการทาบทามเป็นการภายในจากหน่วยงานของรัฐให้ทำหน้าที่เป็นกลไกอิสระดังกล่าว อย่างไรก็ตามที่ผ่านมา กสม. ได้มีการตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัวบุคคลอยู่แล้ว แต่ส่วนใหญ่เป็นการตรวจเยี่ยมเนื่องจากได้รับเรื่องร้องเรียนมากกว่าเป็นการตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันซึ่งเป็นเจตนารมณ์หลักของพิธีสารฯ

(๗) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities: CRPD) มีสาระสำคัญกล่าวถึงการมุ่งเน้นการจัดอุปสรรคซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของความยากลำบากในการดำเนินชีวิตของคนพิการ ตลอดจนการแก้ไขความเสียเปรียบทางสังคมของคนพิการ ซึ่งก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติ และขัดขวางการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

- ไทยเข้าเป็นภาคีโดยการให้สัตยาบันพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Optional Protocol to the CRPD) เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๙ และมีผลใช้บังคับกับไทยเมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๙ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการติดต่อร้องเรียน ที่จะทำให้ประชาชนมีช่องทางในการยื่นข้อร้องเรียนกรณีที่ถูกละเมิดสิทธิตามอนุสัญญาฯ ต่อคณะกรรมการประจำอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ เพื่อช่วยส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิคนพิการให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

- ปัจจุบันไทยยังไม่ได้เข้าเป็นภาคีสันติสนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชน (Core human rights treaties) จำนวน ๒ ฉบับ ได้แก่

๑) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance: CED) โดยไทยได้ลงนามอนุสัญญาฯ เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๕ แต่ยังไม่ได้ให้สัตยาบัน

๒) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกในครอบครัว (Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families: CRMW)

บทบาทของ กสม. ต่อการติดตามการปฏิบัติตามพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

กสม. มีหน้าที่และอำนาจในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินการต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ และกฎหมายต่าง ๆ ว่าสอดคล้องกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีมากน้อยเพียงใด เพื่อนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขแนวปฏิบัติต่าง ๆ และกฎหมายให้สอดคล้องกับสนธิสัญญา รวมถึงดำเนินการรณรงค์สนับสนุนให้มีภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดำเนินการเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้สอดคล้องกับพันธกรณีและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น

๓.๒ คณะกรรมการประจำสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนฉบับต่าง ๆ

ปัจจุบันประเทศไทยมีพันธกรณีภายใต้สนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชน จำนวน ๗ ฉบับ โดยในแต่ละสนธิสัญญาได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญอิสระระหว่างประเทศ (International Committee of Independent Experts) เพื่อตรวจสอบการปฏิบัติตามพันธกรณีของรัฐภาคี ได้แก่

๑) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (Human Rights Committee) รับผิดชอบกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR)

๒) คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (Committee on Economic, Social and Cultural Rights) รับผิดชอบกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR)

๓) คณะกรรมการว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี (Committee on the Elimination of Discrimination Against Women) รับผิดชอบอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women: CEDAW)

๔) คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก (Committee on the Rights of the Child) รับผิดชอบอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child: CRC)

๕) คณะกรรมการว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ (Committee on the Elimination of Racial Discrimination) รับผิดชอบอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination: CERD)

๖) คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน (Committee Against Torture) รับผิดชอบอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการปฏิบัติอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and Other Cruel Inhuman or Degrading Treatment or Punishment: CAT)

๗) คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Committee on the Rights of Persons with Disabilities) รับผิดชอบอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities: CRPD)

“คณะกรรมการประจำสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน” มีอาณัติในการพิจารณารายงานซึ่งรัฐภาคีส่งมา โดยในรายงานดังกล่าวจะมีรายละเอียดการดำเนินงานตามข้อบทในสนธิสัญญา คณะกรรมการประจำสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนจะกำหนดแนวปฏิบัติ (guidelines) และข้อเสนอแนะ (recommendations) เพื่อช่วยเหลือรัฐภาคีให้สามารถดำเนินงานตามสนธิสัญญาแต่ละฉบับ ตลอดจนจัดให้มีการอภิปรายในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสนธิสัญญาด้วย นอกจากนี้ ยังออกเอกสารข้อคิดเห็นทั่วไป (General Comments) เพื่อตีความสิทธิที่ปรากฏในสนธิสัญญาแต่ละฉบับเพื่อเป็นกรอบการอ้างอิงในการดำเนินงานส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิตามพันธกรณีดังกล่าวด้วย

๓.๓ บทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและการดำเนินการของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ผ่านมา

- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในฐานะสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแห่งชาติมีความร่วมมือกับคณะกรรมการประจำสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติเพื่อส่งเสริมให้การดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศสอดคล้องกับบรรทัดฐานและพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนของไทยที่เกิดจากการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนฉบับต่าง ๆ โดยการจัดทำ “รายงานคู่ขนาน (Alternative report)” เสนอต่อคณะกรรมการที่ได้รับการจัดตั้งตามสนธิสัญญาฉบับต่าง ๆ (Treaty bodies) เพื่อติดตามการดำเนินการของรัฐภาคี^{๑๒} ให้เป็นไปตามพันธกรณีและเจตนารมณ์ของสนธิสัญญาฉบับนั้น ๆ และให้ข้อเสนอแนะต่อรัฐในการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนในเรื่องต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเคารพและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้น การให้ข้อมูลต่อคณะกรรมการประจำสนธิสัญญาฯ จะจัดทำในรูปของรายงาน ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เสนอต่อคณะกรรมการประจำสนธิสัญญาฯ คู่ขนานไปกับรายงานที่จัดทำโดยภาครัฐ เพื่อประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศจากมุมมองของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่อาจแตกต่างไปจากภาครัฐ คณะกรรมการประจำสนธิสัญญาฯ จะพิจารณาข้อมูลดังกล่าวพร้อมทั้งข้อมูลที่ได้จากองค์กรภาคประชาสังคมอื่น ๆ ประกอบกับข้อมูลที่เสนอโดยภาครัฐ ก่อนที่จะสรุปความเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อประเทศไทยเพื่อนำไปดำเนินการต่อไป

- อย่างไรก็ดี นอกเหนือจากการให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นแล้ว สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติบางแห่งยังได้รับมอบหมายจากประเทศของตนให้ทำหน้าที่ติดตามการปฏิบัติตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศบางฉบับอย่างเป็นทางการด้วย สนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่จัดทำขึ้นในระยะหลังบางฉบับมีบทบัญญัติที่กำหนดให้รัฐภาคีต้องจัดตั้งกลไกระดับชาติที่เป็นอิสระเพื่อติดตามการปฏิบัติตามสนธิสัญญาของรัฐภาคี เช่น อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities: CRPD) และพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ (Optional Protocol to the Convention Against Torture: OPCAT) ซึ่งในหลายประเทศได้มีการมอบหมายให้สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทำหน้าที่ดังกล่าว ในส่วนของอนุสัญญา CRPD คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับการทาบทามให้ทำหน้าที่เป็นกลไกอิสระในการติดตามการปฏิบัติตามอนุสัญญา เนื่องจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับการจัดตั้งขึ้นตามแนวทางของหลักการปารีสตามที่ระบุไว้ในข้อ ๓๓ วรรคสองของอนุสัญญา CRPD^{๑๓} นอกจากนี้ ประเทศไทยอยู่ระหว่างการพิจารณาเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ (OPCAT) ซึ่งเป็นสนธิสัญญาที่กำหนดให้รัฐภาคีต้องจัดให้มีกลไกอิสระระดับชาติในการตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัวบุคคลประเภทต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ทั้งห้องขังผู้ต้องหาในสถานีตำรวจ เรือนจำ ทัณฑสถาน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สถานที่กักตัวผู้เข้าเมืองผิดกฎหมาย สถานสงเคราะห์ และสถานที่อื่น ๆ ที่บุคคลถูกจำกัดเสรีภาพเพื่อป้องกัน

^{๑๒} ในส่วนของหน่วยงานภาครัฐที่จัดทำรายงานประเทศ ได้แก่ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม รับผิดชอบกติกาและอนุสัญญาจำนวน ๔ ฉบับ กล่าวคือ กติกา ICCPR กติกา ICESCR อนุสัญญา CERD และอนุสัญญา CAT นอกจากนี้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบการจัดทำรายงานตามอนุสัญญาจำนวน ๓ ฉบับ ได้แก่ อนุสัญญา CRC อนุสัญญา CEDAW และอนุสัญญา CRPD

^{๑๓} หนังสือสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ด่วนที่สุด ที่ พม ๐๖๐๒/๔๒๒๓ ลงวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๒ และหนังสือสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ด่วน ที่ สม ๐๐๐๑.๐๔/๒๒๐๒ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๒

การทรมาน ดังนั้น หากประเทศไทยเข้าเป็นภาคีพิธีสาร OPCAT รัฐบาลไทยจะต้องมอบหมายให้หน่วยงานใด หน่วยงานหนึ่งเป็นกลไกอิสระที่กล่าวถึงข้างต้น ซึ่งในหลายประเทศได้มอบหมายให้สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทำหน้าที่ดังกล่าว และในขั้นนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้หารือกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อขอให้ พิจารณาทำหน้าที่เป็นกลไกอิสระในการป้องกันการทรมานตามพิธีสาร OPCAT ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติพร้อมที่จะทำหน้าที่ดังกล่าว^{๑๔} และได้เริ่มมีการเตรียมรองรับการเป็นกลไกอิสระโดยร่วมกับองค์กร ต่างประเทศ ได้แก่ สมาคมป้องกันการทรมาน (Association for the Prevention of Torture: APT) จัดอบรมบุคลากรของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเกี่ยวกับการตรวจเยี่ยมสถานที่คุมขังบุคคลที่สอดคล้อง กับมาตรฐานระหว่างประเทศ

- โดยสรุป คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในฐานะสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีหน้าที่หลัก ในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนของรัฐบาลให้สอดคล้องกับพันธกรณีและบรรทัดฐาน ด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนการให้ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั้งในเชิงนโยบาย การปรับปรุงกฎหมาย กฎ และระเบียบต่าง ๆ แก่รัฐเกี่ยวกับการ ดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนในประเด็นปัญหาที่พบจากเรื่องร้องเรียนที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้รับหรือจากการเฝ้าระวังติดตามสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่ในการเผยแพร่ความรู้และส่งเสริมความเข้าใจแก่สาธารณชนผ่านการศึกษาวิจัย การร่วมมือกับภาคส่วน ต่าง ๆ ในสังคม ตลอดจนการร่วมมือกับสหประชาชาติและองค์การระหว่างประเทศอื่น ๆ ทั้งนี้ โดยมีจุดมุ่งหมาย ที่สำคัญคือเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้สิทธิได้จริงในทางปฏิบัติ

๓.๓.๑ ขั้นตอนการดำเนินการจัดทำรายงานคู่ขนานตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี

ในส่วนของขั้นตอนการดำเนินการจัดทำรายงานคู่ขนานตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี เป็นภารกิจประการหนึ่งของกลุ่มงานพันธกรณีและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ สำนักสิทธิมนุษยชน ระหว่างประเทศ โดยการดำเนินการที่ผ่านมา มีขั้นตอนการจัดทำรายงานคู่ขนาน ดังต่อไปนี้

๑) สำนักงาน กสม. โดยสำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ดำเนินการศึกษาข้อมูล ข้อเท็จจริง และพันธกรณีที่เกี่ยวข้องกับข้อห่วงกังวลของคณะกรรมการประจำสนธิสัญญาฉบับนั้น ๆ จากการเสนอรายงาน รอบที่ผ่านมาว่าประเด็นใดยังคงเป็นปัญหาต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งตามประเด็นปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้น ภายหลังจากการเสนอรายงาน และนำมาวิเคราะห์ว่าประเด็นใดควรบรรจุในรายงานคู่ขนานเพื่อมีข้อเสนอแนะ ในการแก้ไขปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศต่อไป

๒) สำนักงาน กสม. โดยสำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ เสนอประเด็นที่จะบรรจุไว้ใน รายงานคู่ขนาน พร้อมกรอบเวลาในการดำเนินงาน ต่อที่ประชุม กสม. ด้านบริหาร เพื่อขอความเห็นชอบจาก กสม.

^{๑๔} มติที่ประชุม กสม. ด้านบริหาร ครั้งที่ ๓๐/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๙ เห็นชอบการทำหน้าที่ของ กสม. เป็นกลไกป้องกันการทรมาน ระดับชาติ (National Preventive Mechanism - NPM)

๓) เมื่อที่ประชุม กสม. ด้านบริหาร มีมติเห็นชอบประเด็นที่จะบรรจุไว้ในรายงานคู่ขนานสำนักงาน กสม. โดยสำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ จะดำเนินการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามประเด็นที่ได้รับความเห็นชอบ พร้อมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสำนักงาน กสม. เพื่อขอข้อมูลและข้อคิดเห็นเพิ่มเติมตามประเด็นข้างต้น เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล และนำมาจัดทำรายงานคู่ขนานร่างแรก

๔) สำนักงาน กสม. โดยสำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ จัดทำรายงานคู่ขนานร่างแรกให้แล้วเสร็จ เพื่อนำร่างดังกล่าวใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาหรือร่วมกับกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่เกี่ยวข้อง/สนใจ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และภาคประชาสังคม เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง (Stakeholders) และดำเนินการรวบรวมและวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อปรับปรุงรายงานคู่ขนานร่างแรกให้มีความสมบูรณ์ ชัดเจน และครอบคลุมมากขึ้น

๕) สำนักงาน กสม. โดยสำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ดำเนินการปรับแก้รายงานคู่ขนานตามความเห็นที่ได้รับจากการดำเนินการตามข้อ ๓ และเสนอรายงานต่อที่ประชุม กสม. เพื่อให้ความเห็นชอบก่อนจัดส่งให้สหประชาชาติต่อไป

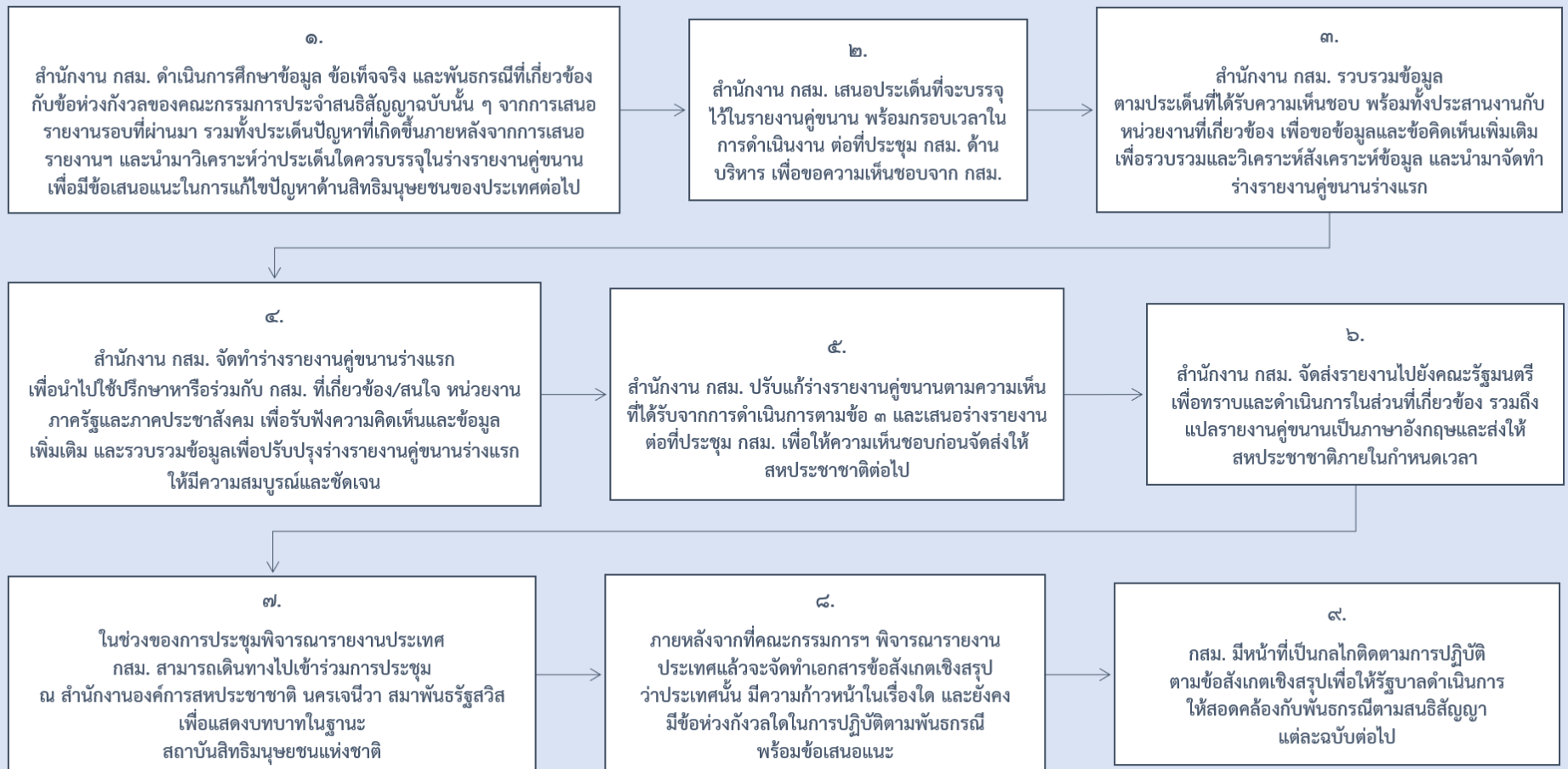
๖) เมื่อที่ประชุม กสม. ด้านบริหาร มีมติให้ความเห็นชอบรายงานคู่ขนานแล้ว สำนักงาน กสม. โดยสำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ดำเนินการจัดส่งรายงานดังกล่าวไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงแปลรายงานคู่ขนานเป็นภาษาอังกฤษและส่งให้สหประชาชาติภายในกำหนดเวลา

๗) ในช่วงของการประชุมพิจารณารายงานประเทศ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสามารถเดินทางไปเข้าร่วมการประชุม ณ สำนักงานองค์การสหประชาชาติ นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส เพื่อแสดงบทบาทในฐานะสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ ซึ่งในแต่ละคณะกรรมการประจำสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนจะมีรูปแบบในการให้สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแสดงบทบาทที่แตกต่างกัน เช่น คณะกรรมการประจำอนุสัญญา CRPD จะเปิดโอกาสให้ กสม. เป็นผู้กล่าวเปิดการประชุมในการพิจารณารายงาน หรือคณะกรรมการประจำอนุสัญญา CAT จะนัดหารือกับ กสม. เป็นการเฉพาะก่อนการประชุมพิจารณารายงานของรัฐบาลเพื่อรับฟังข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศจากหน่วยงานที่มีความเป็นอิสระและเป็นกลาง เป็นต้น ทั้งนี้ รูปแบบการดำเนินการดังกล่าวจะแตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับแนวปฏิบัติของคณะกรรมการประจำสนธิสัญญาในแต่ละฉบับ

๘) ภายหลังจากที่คณะกรรมการประจำสนธิสัญญาฉบับนั้น ๆ พิจารณารายงานประเทศแล้ว จะจัดทำเอกสารข้อสังเกตเชิงสรุป (Concluding Observations) ว่าประเทศนั้น มีความก้าวหน้าในเรื่องใด และยังคงมีข้อห่วงกังวลใดในการปฏิบัติตามพันธกรณี พร้อมมีข้อเสนอแนะ (Recommendations) ว่ารัฐภาคีควรดำเนินการปรับปรุงในเรื่องใดอย่างไรมายังรัฐบาลไทย และ กสม. มีหน้าที่เป็นกลไกติดตามการปฏิบัติตามข้อสังเกตเชิงสรุปเพื่อให้รัฐบาลดำเนินการให้สอดคล้องกับพันธกรณีตามสนธิสัญญาแต่ละฉบับต่อไป

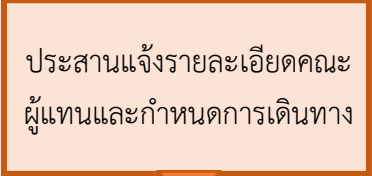
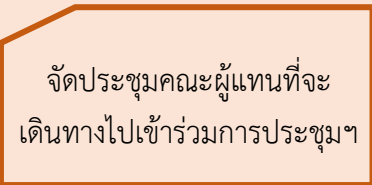
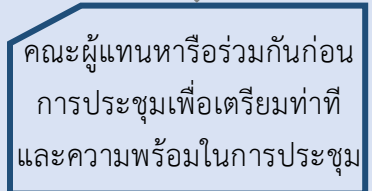
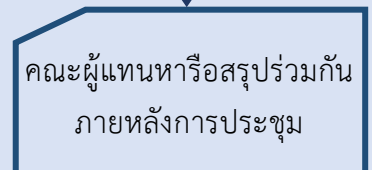
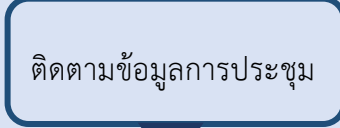
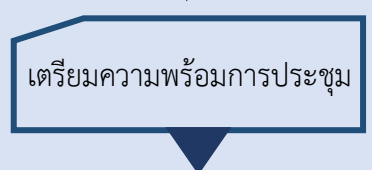
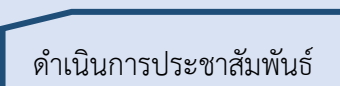
ภาพขั้นตอนการจัดทำรายงานคู่ขนานตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคีของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)

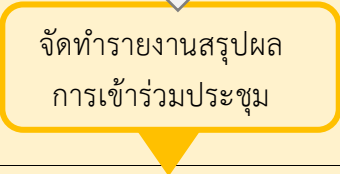
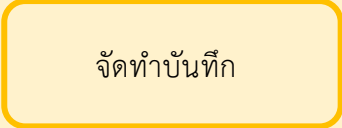

๓.๓.๒ ขั้นตอนการเตรียมการเข้าร่วมการประชุมพิจารณารายงานประเทศ

ในช่วงของการประชุมพิจารณารายงานประเทศ กสม. สามารถเดินทางไปเข้าร่วมการประชุม ณ สำนักงานองค์การสหประชาชาติ นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส เพื่อแสดงบทบาทในฐานะสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ซึ่งในแต่ละคณะกรรมการประจำสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน จะมีรูปแบบในการให้สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแสดงบทบาทที่แตกต่างกัน เช่น คณะกรรมการประจำอนุสัญญา CRPD จะเปิดโอกาสให้ กสม. เป็นผู้กล่าวเปิดการประชุมในการพิจารณารายงาน หรือคณะกรรมการประจำอนุสัญญา CAT จะนัดหารือกับ กสม. เป็นการเฉพาะก่อนการประชุมพิจารณารายงานของรัฐบาลเพื่อรับฟังข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศจาก กสม. ในฐานะหน่วยงานที่มีความเป็นอิสระและเป็นกลาง เป็นต้น ทั้งนี้ รูปแบบการดำเนินการดังกล่าว จะแตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับแนวปฏิบัติของคณะกรรมการประจำสนธิสัญญาในแต่ละฉบับ ในส่วนของการเตรียมการเดินทางเข้าร่วมการประชุมฯ จะต้องมีการเตรียมการด้านสารัตถะและด้านพิธีการ โดยสามารถแบ่งขั้นตอนการทำงานออกเป็น ๓ ช่วง ดังต่อไปนี้

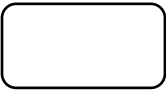
ที่	กระบวนการ		ผังขั้นตอน	คำอธิบาย
๑.	การเตรียมการ	ด้านสารัตถะ	จัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับการประชุม	จัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับการประชุม ได้แก่ กำหนดการ ระเบียบวาระการประชุม เอกสารประกอบการประชุม และองค์ประกอบคณะผู้แทน เพื่อเสนอ กสม. พิจารณานุมัติ
			ประสานและจัดประชุมขอรับข้อมูลจากสำนักที่เกี่ยวข้อง	ประสานและจัดประชุมขอรับข้อมูลจากสำนักที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดการทำหน้าที่ของ กสม. (หากข้อเท็จจริงตามข้อมูลที่ปรากฏในรายงานคู่ขนานเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ)
		ด้านพิธีการ (Logistics)	จัดเตรียมบันทึกขออนุมัติ องค์ประกอบผู้แทน และค่าใช้จ่ายและบันทึกยืมเงิน ทดรองราชการ	จัดเตรียมบันทึกขออนุมัติองค์ประกอบผู้แทนและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการตามระเบียบ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในต่างประเทศ
			ประสานงานเรื่อง การขออนุญาตเดินทาง	ประสานงานเรื่องการขออนุญาตเดินทาง การจองบัตรโดยสารเครื่องบิน และการสำรองที่พัก

ที่	กระบวนการ		ผังขั้นตอน	คำอธิบาย
๑. (ต่อ)	การเตรียมการ	ด้านพิธีการ (Logistics)		ประสานแจ้งรายละเอียดคณะผู้แทนและกำหนดการเดินทางให้เจ้าหน้าที่คณะผู้แทนถาวรประจำสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา ทราบ และอำนวยความสะดวกในช่วงการประชุม
				จัดประชุมคณะผู้แทนที่จะเดินทางไปเข้าร่วมการประชุมฯ เพื่อแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการประชุมและการเดินทาง พร้อมจัดเตรียมเอกสารต่างๆ ในการเข้าร่วมการประชุม(แล้วแต่กรณี)
๒.	ระหว่างการประชุม	ด้านสารัตถะ		คณะผู้แทนหารือร่วมกันก่อนการประชุมเพื่อเตรียมท่าทีและความพร้อมในการประชุม
				คณะผู้แทนหารือสรุปร่วมกันภายหลังการประชุมเพื่อสรุปสาระสำคัญของการประชุม
		ด้านพิธีการ (Logistics)		ติดตามการเปลี่ยนแปลงของกำหนดการ/ ข้อมูล/ เอกสารการประชุม
				เตรียมความเรียบร้อยในเรื่องห้องประชุม อาหารกลางวัน และการเดินทางไปสำนักงานองค์การสหประชาชาติ
				ถ่ายภาพการเข้าร่วมประชุม และจัดทำข่าวประชาสัมพันธ์

ที่	กระบวนการ		ผังขั้นตอน	คำอธิบาย
๓.	ภายหลัง เดินทางกลับ จากการ ประชุม	ด้านสารัตถะ		จัดทำรายงานสรุปผลการเข้าร่วมประชุมและแนวทางการขับเคลื่อนผลการประชุม เสนอ กสม. ทราบรวมทั้งเวียนให้สำนักที่เกี่ยวข้องทราบด้วย
		ด้านพิธีการ (Logistics)		จัดทำบันทึกรายงานการเดินทางไปราชการ
				จัดทำบันทึกส่งใช้เงินยืม

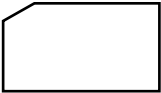
หมายเหตุ

เครื่องหมาย

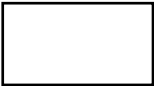
แสดงการดำเนินการด้านเอกสาร

เครื่องหมาย

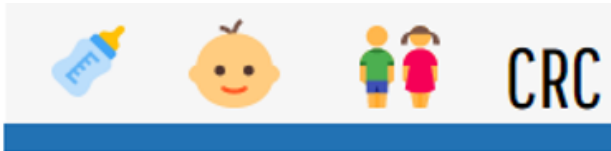
แสดงการดำเนินการ

เครื่องหมาย

แสดงการดำเนินการด้านการประสานงาน

ภาคผนวก

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child)

กล่าวถึงสิทธิต่าง ๆ ที่เด็กพึงได้รับ ประกอบด้วย สิทธิและเสรีภาพของเด็กโดยทั่วไป การคุ้มครองร่างกาย ชีวิต เสรีภาพ และสวัสดิภาพของเด็ก การให้สวัสดิการสังคมแก่เด็ก การคุ้มครองสิทธิพลเมืองการคุ้มครองเด็กที่มีปัญหาความประพฤติหรือกระทำความผิดทางอาญา และการคุ้มครองเด็กผู้ด้อยโอกาส

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights) กล่าวถึงสิทธิในการกำหนดเจตจำนงตนเอง พันธกรณีของรัฐบาลที่จะดำเนินการมาตรการต่างๆ อย่างเหมาะสม โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ และสาระของสิทธิ ได้แก่ สิทธิในการทำงาน สิทธิในชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี สิทธิในด้านการศึกษา สิทธิด้านสุขภาพ และสิทธิในวัฒนธรรม

อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination) กล่าวถึงการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติว่าหมายถึงการจำแนก กีดกัน การจำกัดหรือการเอื้ออำนวยพิเศษ เพราะเชื้อชาติ สีผิว เชื้อสาย ชาติกำเนิด หรือเผ่าพันธุ์ และการดำเนินการเพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของชนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities) มุ่งเน้นการจัดอุปสรรคจากภายนอกซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของความยากลำบากในการดำเนินชีวิตของชนพิการ ตลอดจนการแก้ไขความเสียเปรียบทางสังคมของชนพิการ ซึ่งก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติ และขัดขวางการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

พันธกรณีระหว่างประเทศ ด้านสิทธิมนุษยชนของไทย

อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women) กล่าวถึงการเลือกปฏิบัติต่อสตรี พันธกรณีของรัฐบาลที่ต้องดำเนินการเพื่อสนับสนุนความก้าวหน้าของสตรี ความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรีในด้านการเมือง การดำรงชีวิต และด้านกฎหมาย สิทธิของสตรีที่จะต้องได้รับการดูแลทางเศรษฐกิจ การป้องกันความรุนแรงต่อสตรีในสถานที่ทำงาน และการเข้าถึงบริการสุขภาพ

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights)

กล่าวถึงสิทธิในการกำหนดเจตจำนงตนเอง พันธกรณีของรัฐบาลที่รับรองจะเคารพและประกันสิทธิของบุคคล รวมถึงการห้ามเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลทางเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง สัญชาติ สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม ถิ่นกำเนิด หรือสภาพอื่นใด สิทธิในส่วนที่เป็นสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง อาทิ เสรีภาพในการมีชีวิต เสรีภาพจากการถูกทรมาน การห้ามมิให้บุคคลถูกจับกุมตามอำเภอใจ และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก

อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment) กล่าวถึงการทรมานว่าหมายถึงการกระทำใดก็ตามโดยเจตนาที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานอย่างสาหัส ไม่ว่าจะทางกายภาพหรือทางจิตใจต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ด้วยความมุ่งประสงค์เพื่อให้ข้อสนเทศหรือคำสารภาพจากบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สาม การลงโทษบุคคลนั้นสำหรับการกระทำซึ่งบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สามกระทำ หรือถูกสงสัยว่าได้กระทำ รวมทั้งการบังคับขู่เข็ญ โดยมุ่งเน้นไปที่การกระทำหรือโดยความยินยอมของเจ้าหน้าที่รัฐหรือบุคคลอื่น ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งทางการ

สนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่ไทยเข้าเป็นภาคี

รอบการจัดส่งรายงานตามสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีแล้ว *ข้อมูล ณ เดือนกันยายน ๒๕๖๔

สนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี	ระยะเวลาของแต่ละรอบการส่งรายงาน	การจัดส่งรายงานประเทศ	การจัดส่งรายงานคู่ขนาน	รอบกำหนดส่งรายงานคู่ขนานควบคู่กับรายงานประเทศตามกำหนดการของสหประชาชาติ											
				ปี ๒๕๖๐	ปี ๒๕๖๑	ปี ๒๕๖๒	ปี ๒๕๖๓	ปี ๒๕๖๔	ปี ๒๕๖๕	ปี ๒๕๖๖	ปี ๒๕๖๗	ปี ๒๕๖๘	ปี ๒๕๖๙	ปี ๒๕๗๐	
๑. กติกา ICCPR	๕ ปี	ฉ.๑-๒: ๒๕๕๘ ฉ.๓: ๒๕๖๕/ ๒๕๖๖*	ฉ.๑: ๒๕๕๗ ฉ.๒: ๒๕๕๙	-	-	-	-	❖	* UN มีกำหนดให้ไทยส่งรายงานฉบับที่ ๓ ในเดือนมีนาคม ๒๕๖๕ แต่จากการประสานเป็นการภายในกับเจ้าหน้าที่กรมคุ้มครองสิทธิฯ คาดว่าจะจัดส่งรายงานได้ในปี ๒๕๖๕ - ๒๕๖๖						
๒. กติกา ICESCR	๕ ปี	ฉ.๑-๒: ๒๕๕๕ ฉ.๓: ๒๕๖๔/ ๒๕๖๕*	ฉ.๑: ๒๕๕๘	-	-	-	❖	* UN มีกำหนดให้ไทยส่งรายงานฉบับที่ ๓ ในเดือนมิถุนายน ๒๕๖๓ แต่จากการประสานเป็นการภายในกับเจ้าหน้าที่กรมคุ้มครองสิทธิฯ คาดว่าจะจัดส่งรายงานฉบับที่ ๓ ได้ในปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๕ โดยในขั้นนี้ กสม. อยู่ระหว่างการจัดทำรายงานคู่ขนานเพื่อจัดส่งควบคู่ไปกับของรัฐบาล							
๓. อนุสัญญา CAT	๔ ปี	ฉ.๑: ๒๕๕๖ ฉ.๒: ๒๕๖๔	ฉ.๑: ๒๕๕๗ ฉ.๒: ๒๕๖๔	-	-	-	✓	รัฐบาลจัดส่งเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๖๓ ในส่วนของ กสม. จัดทำรายงานแล้ว อยู่ระหว่างรอการพิจารณาของคณะกรรมการ CAT							
๔. อนุสัญญา CEDAW	๔ ปี	ฉ.๖-๗: ๒๕๕๘ ฉ.๘: ไม่แน่ชัด*	ฉ.๑: ๒๕๕๙	-	-	-	-	❖	* UN มีกำหนดให้ไทยส่งรายงานฉบับที่ ๘ ในเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๔ แต่จากการประสานเป็นการภายในกับเจ้าหน้าที่กรมกิจการสตรีฯ แจ้งว่ายังไม่ได้กำหนดแผนการจัดส่งรายงานประเทศที่แน่ชัด กสม. จึงรอกำหนดที่แน่ชัดก่อนจัดทำรายงานคู่ขนาน						
๕. อนุสัญญา CERD	๒ ปี	ฉ.๑: ๒๕๕๔ ฉ.๔-๗: ๒๕๖๓	ฉ.๑: ๒๕๕๕ ฉ.๒: ๒๕๖๓	-	-	-	✓	กสม. จัดส่งไปยังสหประชาชาติเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ในส่วนของการพิจารณารายงานได้เลื่อนออกไปอย่างไม่มีกำหนด เนื่องด้วยสถานการณ์ของการแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙							
๖. อนุสัญญา CRC	๕ ปี	ฉ.๓-๔: ๒๕๕๔ ฉ.๕-๖: ไม่แน่ชัด*	ฉ.๑: ยังไม่เคยจัดส่ง	❖	* UN มีกำหนดให้ไทยส่งรายงานฉบับที่ ๕-๖ ในเดือนตุลาคม ๒๕๖๐ แต่จากการประสานเป็นการภายในกับเจ้าหน้าที่ของกรมกิจการเด็กฯ ทราบว่ากรมฯ อยู่ระหว่างการปรับปรุงข้อมูลในรายงานให้เป็นปัจจุบัน ในขั้นนี้ยังไม่ได้กำหนดแผนการจัดส่งรายงานที่แน่ชัด ในส่วนของ กสม. ได้จัดทำร่างรายงานคู่ขนานแล้ว แต่ชะลอการจัดส่งเพื่อรอรายงานของรัฐบาลให้แล้วเสร็จ เพื่อที่จะได้จัดส่งควบคู่กันไป										
๗. อนุสัญญา CRPD	๔ ปี	ฉ.๑: ๒๕๕๙ ฉ.๒-๔: ไม่แน่ชัด*	ฉ.๑: ๒๕๕๘	-	-	-	-	❖	* UN มีกำหนดให้ไทยส่งรายงานฉบับที่ ๒ - ๔ ในเดือนมีนาคม ๒๕๖๔ แต่จากการประสานเป็นการภายในกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ แจ้งว่ายังไม่แนบจัดส่งรายงาน กสม. จึงรอกำหนดที่แน่ชัดก่อนจัดทำรายงานคู่ขนาน						

❖ กำหนดส่งรายงานคู่ขนานควบคู่กับรายงานประเทศตามกำหนดการของสหประชาชาติ

✓ กสม. ส่งรายงานคู่ขนานแล้ว

ตารางกำหนดส่งรายงานตามสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีแล้ว *ข้อมูล ณ เดือนกันยายน ๒๕๖๔

ชื่อสนธิสัญญา / หน่วยงานรับผิดชอบ	วันที่มีผลใช้บังคับกับประเทศไทย	ข้อกำหนดในการส่งรายงาน	การส่งรายงานครั้งสุดท้าย สถานะปัจจุบัน และกำหนดส่งรายงานครั้งต่อไป	การจัดทำรายงานคู่ขนานโดย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)
๑. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) * กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม	๓๐ มกราคม ๒๕๔๐	เสนอรายงานภายในปีแรก นับจากวันที่กติกามีผลใช้บังคับ และทุก ๆ ๕ ปี หลังจากการส่งรายงานฉบับแรก	- รายงานฉบับที่ ๒ ส่งเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๘ - สหประชาชาติได้พิจารณารายงานแล้ว เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๖๐ - รายงานฉบับที่ ๓ มีกำหนดส่งรายงานในเดือนมีนาคม ๒๕๖๔ แต่จากการประสานเป็นการภายในกับเจ้าหน้าที่กรมคุ้มครองสิทธิฯ คาดว่าจะเลื่อนจัดส่งเป็นปี ๒๕๖๕ - ๒๕๖๖	- รายงานคู่ขนานฉบับที่ ๑ ของ กสม. จัดทำเมื่อปี ๒๕๔๗ - รายงานคู่ขนานฉบับที่ ๒ ของ กสม. จัดทำเมื่อปี ๒๕๕๙
๒. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR) * กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม	๕ ธันวาคม ๒๕๔๒	เสนอรายงานภายในปีแรก นับจากวันที่กติกามีผลใช้บังคับ และทุก ๆ ๕ ปีหลังการส่งรายงานฉบับแรก	- รายงานฉบับที่ ๑ และฉบับที่ ๒ ส่งเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๕๕ - สหประชาชาติพิจารณา เมื่อวันที่ ๔ - ๕ มิถุนายน ๒๕๕๘ - รายงานฉบับที่ ๓ มีกำหนดส่งรายงานในเดือนมิถุนายน ๒๕๖๓ แต่จากการประสานเป็นการภายในกับเจ้าหน้าที่กรมคุ้มครองสิทธิฯ คาดว่าจะเลื่อนจัดส่งเป็นปี ๒๕๖๕ - ๒๕๖๖	- รายงานคู่ขนานฉบับแรก ของ กสม. จัดทำเมื่อปี ๒๕๕๘ - สำนักงาน กสม. อยู่ระหว่างจัดทำร่างรายงานคู่ขนานตามกติกา ICESCR เพื่อจัดส่งให้คณะกรรมการประจำกติกาฯ ใช้พิจารณาควบคู่กับรายงานของรัฐบาล

ชื่อสนธิสัญญา / หน่วยงานรับผิดชอบ	วันที่มีผลใช้บังคับกับประเทศไทย	ข้อกำหนดในการส่งรายงาน	การส่งรายงานครั้งสุดท้าย สถานะปัจจุบัน และกำหนดส่งรายงานครั้งต่อไป	การจัดทำรายงานคู่ขนานโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)
๓. อนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ (Convention Against Torture: CAT) * กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม	๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐	เสนอรายงานภายในปีแรก นับจากวันที่อนุสัญญามีผลใช้บังคับ และทุก ๔ ปี หลังการส่งรายงานฉบับแรก	- รายงานฉบับแรกส่งเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๖ - สหประชาชาติพิจารณาเมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน - ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗ - รายงานฉบับที่ ๒ มีกำหนดส่งในวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๑ โดยรัฐบาลไทยได้จัดส่งคณะกรรมการประจำอนุสัญญาฯ แล้วเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๖๓	- รายงานคู่ขนานฉบับแรก ของ กสม. จัดทำเมื่อปี ๒๕๕๗ - รายงานคู่ขนานของ กสม. ฉบับที่ ๒ ได้จัดส่งไปยังฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการประจำอนุสัญญา CAT แล้ว เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๖๔ อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากฝ่ายเลขานุการฯ ว่าโดยที่ปัจจุบัน มีรายงานของประเทศต่าง ๆ ค้างการพิจารณาเป็นจำนวนมากจึงได้ปรับแนวทางการรับพิจารณารายงานคู่ขนาน โดยจะรับพิจารณาเฉพาะกรณีที่มีกำหนดตารางเวลาการพิจารณารายงานของภาครัฐด้วยวาจาแล้ว ทั้งนี้ คาดว่าในห้วงปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๕ จะยังไม่มีการพิจารณารายงาน ของประเทศไทยจึงขอให้ดำเนินการจัดส่งรายงานคู่ขนานอีกครั้งในโอกาสต่อไป

ชื่อสนธิสัญญา / หน่วยงานรับผิดชอบ	วันที่มีผลใช้บังคับกับประเทศไทย	ข้อกำหนดในการส่งรายงาน	การส่งรายงานครั้งสุดท้าย สถานะปัจจุบัน และกำหนดส่งรายงานครั้งต่อไป	การจัดทำรายงานคู่ขนานโดย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)
๔. อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women: CEDAW) * กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	๘ กันยายน ๒๕๒๘	เสนอรายงานภายในปีแรก นับจากวันที่อนุสัญญามีผลใช้บังคับและทุก ๔ ปี หลังจากการส่งรายงานฉบับแรก	- รายงานฉบับที่ ๖ - ๗ (ฉบับรวม) ส่งเมื่อเดือน เมษายน ๒๕๕๘ - สหประชาชาติได้พิจารณารายงานแล้ว เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๐ - รายงานฉบับที่ ๘ มีกำหนดส่งรายงานในวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔ แต่จากการประสานเป็นการภายในกับเจ้าหน้าที่กรมกิจการสตรีฯ แจ้งว่ายังไม่ได้กำหนดแผนการจัดส่งรายงานที่แน่ชัด	- รายงานคู่ขนานฉบับแรกของ กสม. จัดทำเมื่อปี ๒๕๕๙ ควบคู่กับรายงานฉบับที่ ๖ - ๗ ของรัฐบาล
๕. อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination: CERD) * กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม	๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖	เสนอรายงานภายในปีแรก นับจากวันที่อนุสัญญามีผลใช้บังคับ และทุก ๒ ปี หลังจากการส่งรายงานฉบับแรก	- รายงานฉบับแรกส่งเมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๕๔ - รายงานฉบับที่ ๔ - ๗ มีกำหนดส่งรายงานในวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๙ และรัฐบาลได้จัดส่งรายงานต่อคณะกรรมการประจำอนุสัญญา เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๖๒ โดยมีกำหนดพิจารณารายงานในเดือนสิงหาคม ๒๕๖๓ อย่างไรก็ตามด้วยสถานการณ์ของการแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ จึงได้เลื่อนการพิจารณารายงานฯ ออกไปอย่างไม่มีกำหนด	- รายงานคู่ขนานฉบับแรกของ กสม. จัดทำเมื่อปี ๒๕๕๕ - รายงานคู่ขนานฉบับที่ ๒ ของ กสม. ควบคู่กับรายงานฉบับที่ ๔ - ๗ ของรัฐบาลได้ส่งให้สหประชาชาติพิจารณาแล้ว เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

ชื่อสนธิสัญญา / หน่วยงานรับผิดชอบ	วันที่มีผลใช้บังคับกับประเทศไทย	ข้อกำหนดในการส่งรายงาน	การส่งรายงานครั้งสุดท้าย สถานะปัจจุบัน และกำหนดส่งรายงานครั้งต่อไป	การจัดทำรายงานคู่ขนานโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)
๖. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child: CRC) * กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	๒๖ เมษายน ๒๕๓๕	เสนอรายงานภายใน ๒ ปี นับจากวันที่ อนุสัญญามีผลใช้บังคับ และทุก ๕ ปี หลังจากการส่งรายงานฉบับแรก	- สหประชาชาติได้รับรายงาน CRC ฉบับรวม ๓ และ ๔ เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๔ และได้พิจารณาเมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๕๔ - ในส่วนของรายงานตามพิธีสารเลือกรับ ๒ ฉบับ รัฐบาลได้ส่งให้สหประชาชาติ เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๕๒ และได้รับการพิจารณาเมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๕๔ - รายงานฉบับรวม ๕ และ ๖ และรายงานตามพิธีสารเลือกรับสองฉบับอยู่ในระหว่างดำเนินการจัดทำโดยมีกำหนดส่งรายงานในวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๐ ทั้งนี้ จากการประสานเป็นการภายในกับเจ้าหน้าที่ของกรมกิจการเด็กและเยาวชน ทราบว่ากรมฯ อยู่ระหว่างการปรับปรุงข้อมูลในรายงานให้เป็นปัจจุบัน ในขั้นนี้ยังไม่ได้กำหนดแผนการจัดส่งรายงานที่แน่ชัด	- รายงานคู่ขนานฉบับแรกของ กสม. จัดทำเพื่อควบคู่กับรายงานฉบับที่ ๕ - ๖ ของรัฐบาล โดยรายงานได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุม กสม. ด้านบริหาร ครั้งที่ ๒๙/๒๕๖๒ เมื่อวันอังคารที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๒ แล้ว โดยสำนักงานฯ ได้มีหนังสือสอบถามไปยังกรมกิจการเด็กฯ เกี่ยวกับกำหนดส่งรายงานประเทศฯ เพื่อที่ กสม. จะได้ส่งควบคู่กันไปอย่างไรก็ดี โดยที่ กรมกิจการเด็กฯ ยังไม่มีกำหนดที่จะเสร็จรายงานที่แน่ชัด ทำให้รายงานคู่ขนานของ กสม. จึงได้ชะลอจัดส่งออกไป
๖.๑ พิธีสารเลือกรับเรื่อง การค้าเด็ก การค้าประเวณีเด็ก และสื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก ๖.๒ พิธีสารเลือกรับเรื่องความเกี่ยวพันของเด็กในความขัดแย้งกันด้วยอาวุธ	๑๑ มกราคม ๒๕๔๙ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙			
๗. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities: CRPD)	๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๑	เสนอรายงานภายใน ๒ ปี นับจากวันที่ อนุสัญญามีผลใช้บังคับ และทุก ๔ ปี	- รัฐบาลได้จัดส่งรายงานฉบับแรกแล้ว และสหประชาชาติได้พิจารณารายงานเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๙ - รายงานฉบับที่ ๒ - ๔ มีกำหนด	- รายงานคู่ขนานฉบับแรกของ กสม. จัดทำเมื่อปี ๒๕๕๘ ควบคู่กับรายงานฉบับที่ ๑ ของรัฐบาล

ข้อเสนอแนะ / หน่วยงานรับผิดชอบ	วันที่มีผลใช้บังคับ กับประเทศไทย	ข้อกำหนด ในการส่งรายงาน	การส่งรายงานครั้งสุดท้าย สถานะปัจจุบัน และกำหนดส่งรายงาน ครั้งต่อไป	การจัดทำรายงานคู่ขนานโดย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ (กสม.)
* กรมส่งเสริมและพัฒนา คุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์		หลังจากการส่ง รายงานฉบับแรก	ส่งรายงานในปี ๒๕๖๕ แต่จากการ ประสานเป็นการภายในกับเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการ แจ้งว่ายังไม่ได้กำหนด แผนการจัดส่งรายงานประเทศที่แน่ชัด	

ตารางกำหนดส่งรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทยภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR)

รายงาน UPR รอบที่	สถานะ การส่งรายงานของรัฐบาล	รายงานคู่ขนานของคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)
๑	รัฐบาลได้นำเสนอรายงานรอบแรกเมื่อปี ๒๕๕๔	กสม. ได้จัดทำรายงานคู่ขนานฉบับแรกเมื่อปี ๒๕๕๔
๒	รัฐบาลได้นำเสนอรายงานรอบที่ ๒ เมื่อปี ๒๕๕๙	กสม. ได้จัดทำรายงานคู่ขนานฉบับที่ ๒ เมื่อปี ๒๕๕๘
๓	รัฐบาลมีกำหนดส่งรายงานประเทศตามกระบวนการ UPR รอบที่ ๓ ในเดือนสิงหาคม ๒๕๖๔ และมีกำหนดเสนอ รายงานด้วยวาจา ในวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๔	กสม. ได้จัดส่งรายงานคู่ขนานไปยังสหประชาชาติ เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔

รายงานคู่ขนานตามพันธกรณีระหว่างประเทศ

พ.ศ. ๒๕๖๓

TH

ENG

รายงานคู่ขนานการปฏิบัติตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน
และการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี

TH

ENG

รายงานคู่ขนานการปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ

พ.ศ. ๒๕๖๐

TH

ENG

รายงานคู่ขนานการปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

พ.ศ. ๒๕๕๙

TH

ENG

รายงานคู่ขนานการปฏิบัติตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

พ.ศ. ๒๕๕๘

TH

ENG

รายงานคู่มือการปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ

TH

ENG

รายงานคู่มือการปฏิบัติตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน
และการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำแย่ศักดิ์ศรี

TH

ENG

รายงานคู่มือการปฏิบัติตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

พ.ศ. ๒๕๕๕

TH

ENG

รายงานคู่มือการปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ

รายงานคู่ขนานตามกระบวนการ Universal Periodic Review

พ.ศ. ๒๕๖๔

TH

ENG

รายงานคู่ขนานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศ
ตามกระบวนการ Universal Periodic Review รอบที่ ๓

พ.ศ. ๒๕๕๘

TH

ENG

รายงานคู่ขนานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย
ตามกระบวนการ Universal Periodic Review รอบที่ ๒

พ.ศ. ๒๕๕๔

TH

ENG

รายงานคู่ขนานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย
ตามกระบวนการ Universal Periodic Review